Tabel 4. Historische onderuitputting op basis van Financiën definitie (exclusief kasschuiven)

In miljoenen euro	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal ingeboekte onderuitputting FIN	**-3.515**	**-6.418**	**-8.519**	**-7.051**	**-5.375**	**-4.525**
wv. In=uit taakstelling	*-1.415*	*-4.318*	*-5.019*	*-4.101*	*-3.075*	*-3.075**
wv. Aanvullende onderuitputting	*-2.100*	*-2.100*	*-3.500*	*-2.950*	*-2.300*	*-1.450*
Ingevulde taakstelling	-6.184	-7.207	-7.608	-5.677	PM	PM
Verschil	2.669	789	-911	-1.374	PM	PM

** in 2027 is hetzelfde bedrag aan in= uit taakstelling als in 2026 verondersteld.*

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Datum
14 augustus 2026

Bijlagen
geen

nota

Analyse rentelasten

Aanleiding

De politieke vierhoek d.d. 14 augustus 2026 heeft verzocht om een analyse van de rentelasten. De afgelopen jaren zijn de rente en de rentelasten toegenomen, de verwachting is dat deze de komende jaren verder zullen stijgen. Deze nota gaat in op de recente ontwikkelingen van de rente en de rentelasten in Nederland en in internationale vergelijking.

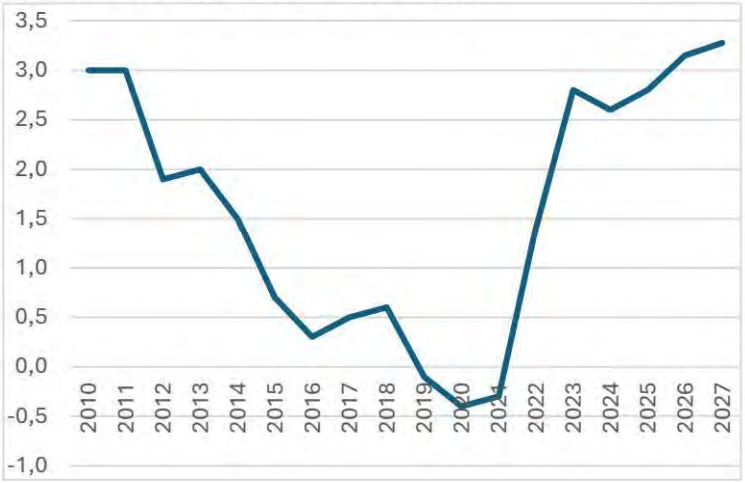
Kern

- De schuld van Nederland en de rentepercentages lopen op, dit zorgt ervoor dat de uitgaven aan rentelasten stijgen.
- In de begroting worden voor de komende jaren verder stijgende rentelasten geraamd. Analyses van DNB ondersteunen dit beeld.
- In het voorjaar komt het CPB een met nieuwe raming van onder andere de rentelasten voor de volledige meerjarenperiode.

Toelichting

- Onderstaande grafieken laten de lange rente in Nederland en de rente-uitgaven (als % bbp) zien, vanaf 2010.

Grafiek 1: Lange rente van Nederland

Bron: cMEV 2027

Grafiek 2: totale rente-uitgaven in % bbp

Bron: cMEV 2027

- Sinds 2010 is de lange rente bijna elk jaar gedaald tot 2022. Sinds de piek in 2022 en 2023 neemt de rente elk jaar toe.
- De rente-uitgaven als percentage van het BBP lopen sinds 2022 ook gestaag op. Volgens de cijfers uit de cMEV stijgen de rente-uitgaven van 0,7% bbp in 2025 naar 0,8% bbp en 1,0% bbp in 2026 en 2027.
- Onderdeel van deze trendbreuk is een toenemende EMU-schuld vanaf 2024, hoewel deze in internationaal perspectief nog steeds relatief laag is. Onderstaande tabel laat (de raming van) de EMU-schuld als percentage van het BBP zien vanaf 2022.

Tabel 1. EMU-schuld										
in percentage BBP	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
EMU-schuld	48,4	45,9	44,0	44,7	46,1	46,5	48,0	48,7	49,3	50,1

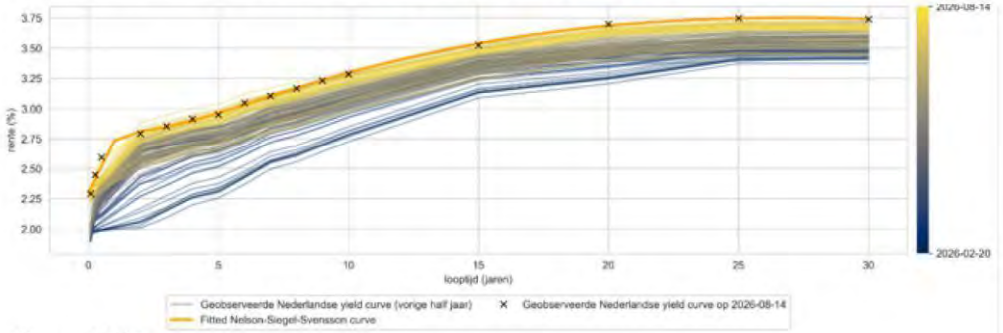
- De gestegen rentes zijn deels het gevolg van hogere schulden, ook internationaal. Daarbij speelt de algehele geopolitieke situatie een rol, waardoor de onzekerheid in de markt toeneemt en risicopremies oplopen. Daarnaast is de beleidsrente bij de ECB inmiddels ruim 2%.
- De verwachting is dat de rentelasten de komende jaren verder zullen oplopen. Dat is te zien in de begroting maar ook in analyses van DNB. DNB heeft met behulp van hun schuldhoudbaarheidsanalyse-instrument een scenario van de rente-ontwikkeling berekend op basis van de cMEV. Onderstaande tabel laat de inschatting van DNB, CPB en de raming in de begroting zien op basis van cMEV. Het niveau van het CPB is hoger omdat dit de totale rentelasten zijn, niet alleen de rentelasten op de staatsschuld.

Tabel 2. Rentelasten op de staatsschuld						
in percentage BBP	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Begroting	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	1,2%
Inschatting DNB	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%	
Inschatting CPB (totale rentelasten)	0,8%	1,0%				

Tabel 3. Rentelasten op de staatsschuld						
in miljarden euro	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Begroting	8,7	11,1	12,5	14,3	15,8	17,5

- DNB heeft daarnaast geanalyseerd hoe de rentes zich het afgelopen half jaar hebben ontwikkeld. Onderstaande figuur laat de *yield curve* voor Nederland zien, met op de horizontale as de verschillende looptijden van een obligatie. De gele lijnen zijn het meest recent. Te zien is dat in het afgelopen half jaar, alle rentes op de verschillende looptijden zijn toegenomen.

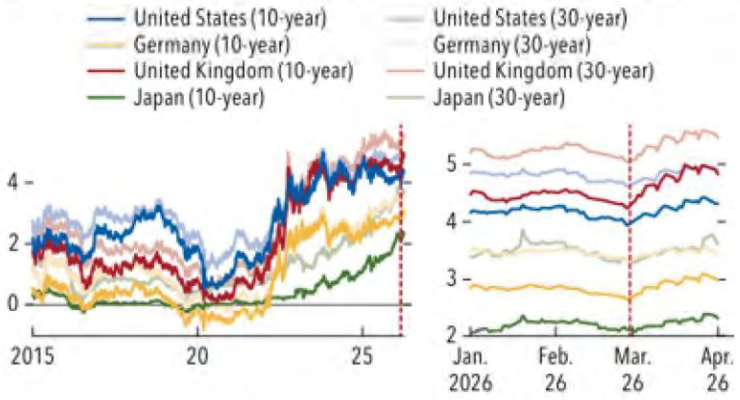
Grafiek 3: Nederlandse yield curve afgelopen half jaar

Bron: DNB

- Internationaal is dezelfde trend zichtbaar. Onderstaande figuur uit de Fiscal Monitor 2026 van het IMF laat zien dat in alle "Advanced Economies" de lange rente toeneemt. De rode stippellijn in de rechterfiguur markeert de start van de oorlog in het Midden Oosten.

Grafiek 4: Lange termijn rentepercentages in "Advanced Economies"

Source: Bloomberg Finance L.P.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

Datum
14 augustus 2026

Notanummer
2026-0000329395

Bijlagen
geen

nota

Startnotitie augustusbesluitvorming 2026

Aanleiding

Deze notitie is het startdocument van de augustusbesluitvorming over de inkomsten. In deze nota vindt u het proces, de uitgangspunten en de stand van het inkomstenkader.

Kern

- Het inkomstenkader vormt de basis voor de augustusbesluitvorming. Alle maatregelen die worden afgesproken in augustus landen in de tabel van het inkomstenkader.
- Aan de inkomstenkant is op dit moment sprake van een tekort, zowel cumulatief over de kabinetsperiode als structureel. Het tekort wordt met name veroorzaakt door de derving die ontstaat bij de verplichte EU-implementatie van de VAT in the Digital Age (VIDA).
- Conform begrotingsregels dienen lastenrelevante beleidsmaatregelen gedekt te worden. De dekking zal integraal moeten worden bezien.

A. Uitgangspunten inkomstenbesluitvorming

- De inkomstenbesluitvorming vindt plaats in de Vierhoek. In augustus vindt geen uitgavenbesluitvorming plaats. Uitgangspunt is dat eventuele generale claims worden afgewezen, er is geen ruimte voor budgettaire wensen en problemen zullen binnen de eigen begroting moeten worden opgelost. Indien sprake is van een rijksbrede opgave zal rijksbrede dekking nodig zijn.
- Op dit moment is er een tekort in het inkomstenkader. Er is geen ruimte voor additionele intensiveringen of lastenverlichting.
- Conform begrotingsregels dient het inkomstenkader te worden gesloten, dit betekent dat lastenrelevante beleidsmaatregelen budgettair gedekt zijn en het inkomstenkader op 0 uitkomt (zowel structureel als over de kabinetsperiode).
- Het dekken van tegenvallers is ook van belang gelet op de ontwikkeling van het EMU-saldo.

B. Proces inkomstenbesluitvorming

- De besluitvorming vindt plaats tussen vrijdag 14 augustus en vrijdag 28 augustus en wordt gecoördineerd door Financiën. Er is geen uitloop mogelijk.
- De besluitvorming start met de publicatie van de cMEV. Deze publicatie biedt een actueel economisch beeld, raming van het EMU-saldo en koopkrachtraming. Deze vormen de cijferbasis en het startpunt voor de besluitvorming over koopkracht, en breder over de spreiding van de lasten. De

resultaten van de besluitvorming worden verwerkt in de MEV die uitkomt op Prinsjesdag.

- Hieronder is de concrete planning opgenomen. De augustusbrief en het Belastingplan liggen voor in de MR van 28 augustus, zodat de stukken tijdig naar de Raad van State kunnen worden verstuurd voor hun toets op de begroting. Daarnaast gaan de beleidsuitgangspunten naar het CPB, zodat zij deze kunnen verwerken in hun doorrekening (de MEV).

Tabel 1: planning augustus

Inkomstenbesluitvorming	
Vr 14 aug	Politieke vierhoek
Di 18 aug	Politieke vierhoek
Wo 19 aug	Begrotingsraad
Vr 21 aug	Politieke vierhoek
Di 25 aug	Politieke vierhoek
Wo 26 aug	Begrotingsraad
26-28 aug	Politiek overleg, invulling nader te bepalen
Vr 28 aug	MR: bespreking augustusbrief
Vr 28 aug	Deadline aanleveren begrotingsstukken en Belastingplan RvS

Tabel 2: inhoudelijke planning vierhoeken

Planning vierhoeken	
Vr 14 aug	Presentatie cMEV
Di 18 aug	Presentatie inkomstenkader
Vr 21 aug	Inhoudelijke besprekingen (in ieder geval box 3, koopkracht en fiscale regelingen)
Di 25 aug	Besluitvorming over dekking en koopkracht

C. Onderwerpen augustus en dekkingsopgave

- Inkomstenkader:
  - Over de kabinetsperiode en structureel is een tekort ontstaan dat gedekt moet worden. Het tekort is ontstaan omdat er sinds de voorjaarsnota een aantal onvermijdelijke mee- en tegenvallers voordoen in het inkomstenkader (zie paragraaf D).
  - Daarnaast liggen reguliere onderwerpen voor, zoals het compenseren voor Zvw-premies, zorgtoeslag en Whk-premies. Gebruikelijk is om deze compensatie technisch te laten lopen via de eerste twee schijven van de IB (voor het deel dat huishoudens afdragen) en de AOF-premie (voor het deel dat bedrijven afdragen).
- Koopkracht:
  - Het CPB heeft met de cMEV een koopkrachtbeeld gepresenteerd. Het CPB licht dit beeld toe in de politieke vierhoek van 14 augustus. Zoals gebruikelijk in augustus wordt bezien of in de besluitvorming bijsturing op het beeld gewenst is. Besluitvorming vindt plaats op basis van het koopkrachtbeeld van SZW.
- Box 3 – Wet werkelijk rendement (WWR):
  - Het kabinet heeft aangekondigd in augustus 2026 met maatregelen te komen om de ervaren nadelen van vermogensaanwassystematiek binnen de Wet werkelijk rendement te verzachten.
  - Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen van de WWR. Aanpassingen gaan gepaard met budgettaire gevolgen die gedekt moeten worden.

- Fiscale regelingen
  - Er zijn recent meerdere evaluaties van fiscale regelingen afgerond. Een aantal hiervan zijn negatief beoordeeld. Specifiek gaat het om:
    - Vrijstellingen bos-, natuur- en cultuurgronden;
    - Verlaagde accijnstarief voor kleine brouwerijen;
    - Werkkostenregeling; en
    - Jaarlijkse ouder-kindschenkvrijstelling.
  - Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.
- Aangenomen moties die raken aan de fiscaliteit
  - Er is daarnaast nog een aantal moties aangenomen in de Tweede Kamer die tijdens deze augustusbesluitvorming gewogen dienen te worden, te weten:
    - Motie Dassen verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.
    - Motie Dijk verzoekt de regering de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds te gebruiken voor het doel dat zij dienen en dus niet te verhogen om de vrijheidsbijdrage te faciliteren.
    - Motie Grinwis/Oosterhuis verzoekt de regering om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor de e-timerregeling uit te werken.
    - Motie Stultiens c.s. verzoekt de regering de ontstane dekkingsopgave door het niet invoeren van de polymerenheffing zo veel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
    - Motie Stultiens verzoekt de regering om de verruiming van de hypotheekrenteaftrek die ontstaan is door de verhoging van het tarief in de tweede schijf van de IB ongedaan te maken.
    - Motie Bikker c.s. verzoekt de regering ervoor zorg te dragen dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt.
    - Motie Struijs/Van Brenk verzoekt de regering te voorkomen dat het aantal mensen in energiearmoede toeneemt.

D. Stand inkomstenkader

- In tabel 3 vindt u de huidige stand van het inkomstenkader. Sinds de voorjaarsnota zijn een aantal onvermijdelijke mee- en tegenvallers ontstaan voor het inkomstenkader. Dit leidt tot een tekort. Conform begrotingsregels dient zowel het tekort over de kabinetsperiode als het structurele tekort gedekt te worden. Hieronder vindt u kort toegelicht waar deze vandaan komen:
  - Herijkingen
  - Verplichte implementatie EU-richtlijn VAT in the Digital Age (VIDA).
- Het tekort wordt met name veroorzaakt door de derving die ontstaat bij de verplichte EU-implementatie van de VIDA (maatregel 18).
- De derving ontstaat doordat de plaats van btw-heffing wordt aangepast voor faciliteringsdiensten die platforms verrichten aan niet-ondernemers. Bijvoorbeeld als Airbnb een particulier om een vergoeding vraagt voor het

gebruik van het platform. Over deze vergoeding wordt momenteel, in sommige gevallen, in Nederland btw geheven.

- Door VIDA wordt deze vergoeding echter altijd belast in het land waar de onderliggende dienst wordt belast. Dus als iemand via Airbnb een verblijf boekt in Frankrijk, dan wordt er voortaan in Frankrijk btw geheven over de vergoeding. Dit leidt tot een structurele derving van € 92 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat Nederlanders per saldo meer overnachtingen boeken in het buitenland dan andersom.

Tabel 3: Inkomstenkader

	In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc
	Herijkingen							
1	Afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen	0	2	2	2	2	2	2
2	Invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups	0	-28	-29	-31	-32	-34	7
3	Afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt	0	0	-23	-23	-23	-23	-23
4	Afschaffen aftrek specifieke zorgkosten	0	0	27	27	27	27	27
5	Bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar	0	-4	-5	-8	-14	-18	-24
6	Indexeren alcoholaccijns	0	0	-1	-1	-1	0	-1
7	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km	11	6	1	2	1	1	1
8	Tijdelijk verlagen mrb tarief bestelauto's van ondernemers met 50%	-10	0	0	0	0	0	0
9	Aanpassen Pijler 2 n.a.v. Side-by-Side-akkoord	16	16	16	15	15	15	14
10	Stapsgewijs afschaffen stakingsaftrek	0	-1	-2	-2	-4	-5	-5
11	Stapsgewijs afschaffen meewerkaftrek	0	0	0	0	-1	-1	-1
12	Verlagen algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%	39	-25	9	9	9	9	9
13	Afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten	0	-3	-3	-3	-3	-3	-3
14	Aanpassen behandeling ingeprijsd valutaresultaat	0	-46	4	4	4	4	4
15	Afschaffen startersaftrek	0	-4	-4	-4	-4	-4	-4
16	Wijzigen belastingverdrag Zweden	0	2	2	2	2	2	2
17	Verlagen vermogensgrens zorgtoeslag	0	0	3	-4	-9	-24	-24
	Verplichte implementatie EU-richtlijn							
18	Implementatie VAT in the Digital Age (VIDA)	0	0	-44	-92	-92	-92	-92
	Overige ontwikkelingen en besluitvorming							
19	Zorgpremie-ontwikkeling door besluitvorming over Zvw-uitgaven	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
20	Kadercorrectie voor lastenverlichting via de Zvw-premies	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
21	Hoger vastgestelde premie Werkhervattingskas (Whk)	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
22	Compensatie hogere Whk-premie via premie Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof)	0	PM	PM	PM	PM	PM	PM
	Totaal	**56**	**-85**	**-47**	**-107**	**-123**	**-144**	**-111**

Toelichting maatregelen tabel 3

1. *Herijking - afschaffen accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen*

In de Voorjaarsnota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het herzien van de accijns teruggaafregeling voor biobrandstoffen. Bij de nadere uitwerking is er gekozen om de regeling niet te herzien maar af te schaffen. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

2. *Herijking - invoeren fiscale regeling werknemersopties voor startups en scale-ups*

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het invoeren van een nieuwe fiscale regeling voor werknemersopties van startups en scale-ups. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

3. *Herijking - afschaffen verlaagde btw-tarief voor sierteelt*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

4. *Herijking - afschaffen aftrek specifieke zorgkosten*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het afschaffen van de aftrek en tegemoetkoming specifieke zorgkosten. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

5. *Herijking - bevriezen aftoppingsgrens pensioenopbouw voor zes jaar*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het bevriezen van de aftoppingsgrens pensioenopbouw. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

6. *Herijking - indexeren alcoholaccijns*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het pakket energiemaatregelen (gedeeltelijk) wordt gedekt met het indexeren van de alcoholaccijns. Bij de raming van deze maatregel is een afrondingsfout gemaakt bij de bedragen voor 2028 t/m 2030 en structureel. Met deze herijking wordt dit hersteld.

7. *Herijking - verhogen onbelaste reiskostenvergoeding naar € 0,25 per km*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

8. *Herijking - tijdelijk verlagen motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto's van ondernemers met 50%*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat het motorrijtuigenbelasting tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk wordt verlaagd. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

9. *Herijking - aanpassen minimumbelasting (Pijler 2) n.a.v. Side-by-Side-akkoord*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de wereldwijde minimumbelasting 'Pijler 2' naar aanleiding van het Side-by-Side akkoord van 5 januari 2026. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

10. *Herijking - stapsgewijs afschaffen stakingsaftrek*

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het stapsgewijs afschaffen van de stakingsaftrek in de inkomstenbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

11. *Herijking - stapsgewijs afschaffen meewerkaftrek*

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het stapsgewijs afschaffen van de meewerkaftrek in de inkomstenbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

12. *Herijking - verlagen algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het verlagen van het algemene overdrachtsbelasting tarief voor woningen van 8% naar 7%. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

13. *Herijking - afschaffen gerichte WKR-vrijstelling korting branche-eigen producten*

Conform de motie Flach c.s.[1] wordt de gerichte vrijstelling voor korting op branche-eigen producten in de werkkostenregeling afgeschaft. De raming van deze maatregel is aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

14. *Herijking - aanpassen behandeling ingeprijsd valutaresultaat*

In de Miljoenennota 2026 zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het aanpassen van de behandeling van ingeprijsd valutaresultaat binnen de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting. De raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

15. *Herijking - afschaffen startersaftrek*

In de Kamerbrief maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok is aangegeven dat de startersaftrek wordt afgeschaft. De raming van deze maatregel is geactualiseerd en aangepast na het doorlopen van het certificeringsproces met het CPB. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

16. *Wijzigen belastingverdrag Zweden*

Op 24 juni is er een nieuw belastingverdrag ondertekend tussen Nederland en Zweden. Met deze herijking worden de budgettaire gevolgen hiervan verwerkt.

17. *Herijking - verlagen vermogensgrens zorgtoeslag*

In de startnota zijn de budgettaire gevolgen verwerkt van het verlagen van de vermogensgrens van de zorgtoeslag naar het heffingsvrije vermogen in box 3. De

[1] Kamerstukken II 2025/26, 36 933, nr. 30

raming van deze maatregel is geactualiseerd. Met deze herijking wordt dit verwerkt.

18. Implementatie Europese wetgevingspakket VIDA
De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. De implementatie van VIDA is onvermijdelijk. De budgettaire effecten moeten worden gedekt.

19. Zorgpremie-ontwikkeling door besluitvorming over Zvw-uitgaven
Er is sprake van een meevaller/tegenvaller in de uitgaven aan de Zvw. Dit leidt tot Lagere/hogere premies.

20. Kadercorrectie voor lastenverlichting via de Zvw-premies
Conform de begrotingsregels leidt een per saldo meevaller/tegenvaller binnen de Zvw-uitgaven tot lastenverlichting/lastenverzwaring via de premies. Om dit mogelijk te maken wordt het kader gecorrigeerd.

21. Vaststelling Whk-premie door UWV
De door het UWV vastgestelde premie voor de Whk stijgt/daalt in 2026.

22. Compensatie voor Whk-premie via Aof-premie
Als compensatie voor de hogere/lagere Whk-premie wordt de Aof-premie verlaagd/verhoogd met hetzelfde bedrag.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Aan de leden van de Politieke Vierhoek,
ter bespreking op 18 augustus 2026.

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
17 augustus 2026

Onze referentie

memo

Koopkracht- en armoedebeeld n.a.v. cMEV 2027

Op basis van de augustusraming van het CPB (cMEV) heeft SZW nieuwe ramingen gemaakt van de koopkracht en armoede voor 2026 en 2027. Dit memo geeft een toelichting op de uitgangspunten van de raming, een toelichting op het koopkracht- en armoedebeeld, en benoemt een aantal aandachtspunten.

Beslispunten
- Hoe kijkt u aan tegen het voorliggende koopkracht- en armoedebeeld? Heeft u eventuele wensen voor aanpassingen?
- Hoe wilt u omgaan met een aantal aangenomen moties op het gebied van koopkracht en armoede?

Uitgangspunten van de koopkrachtraming in dit memo
- De koopkrachtraming gaat zoals gebruikelijk over de statische koopkracht, waarin de persoonlijke situatie van huishoudens niet verandert.
- De raming gaat zoals gebruikelijk uit van alle beleid van eerdere kabinetten plus voorgenomen beleid.
- Het koopkrachtbeeld dat het kabinet hanteert wijkt licht af van het CPB-beeld (maximaal 0,2 procentpunt). Dit komt vooral doordat CPB uitgaat van een lager eigenwoningforfait dan het kabinet (0,30% i.p.v. 0,35%)[1]. Daarnaast speelt ook mee dat de cijfers van het kabinet zijn gebaseerd op de zorgpremieraming van VWS, dat de doorwerking van de tabelcorrectiefactor (vrijheidsbijdrage) opnieuw is herijkt.
- Tijdens de augustusbesluitvorming wordt besloten over de Zvw-begroting. Dit kan mogelijk leiden tot compenserende lastenverlichting of -verzwaring (doorgaans via de eerste twee schijven van de IB en de Aof-premie). Verschillen tussen de premieraming van het CPB en VWS hebben geen gevolgen binnen het inkomstenkader en leiden niet tot compensatie.
- Na de augustusbesluitvorming kunnen er nog beperkte mutaties optreden in het koopkrachtbeeld. De raming van de zorgpremies wordt namelijk nog herzien door VWS in aanloop naar de MEV. Daarnaast zal het CPB in de MEV de macrogevolgen meenemen van nieuw beleid waartoe in augustus eventueel wordt besloten.

[1] Het CPB zal bij de MEV aansluiten bij Financiën voor het eigenwoningforfait

Koopkrachtbeeld 2026 en 2027

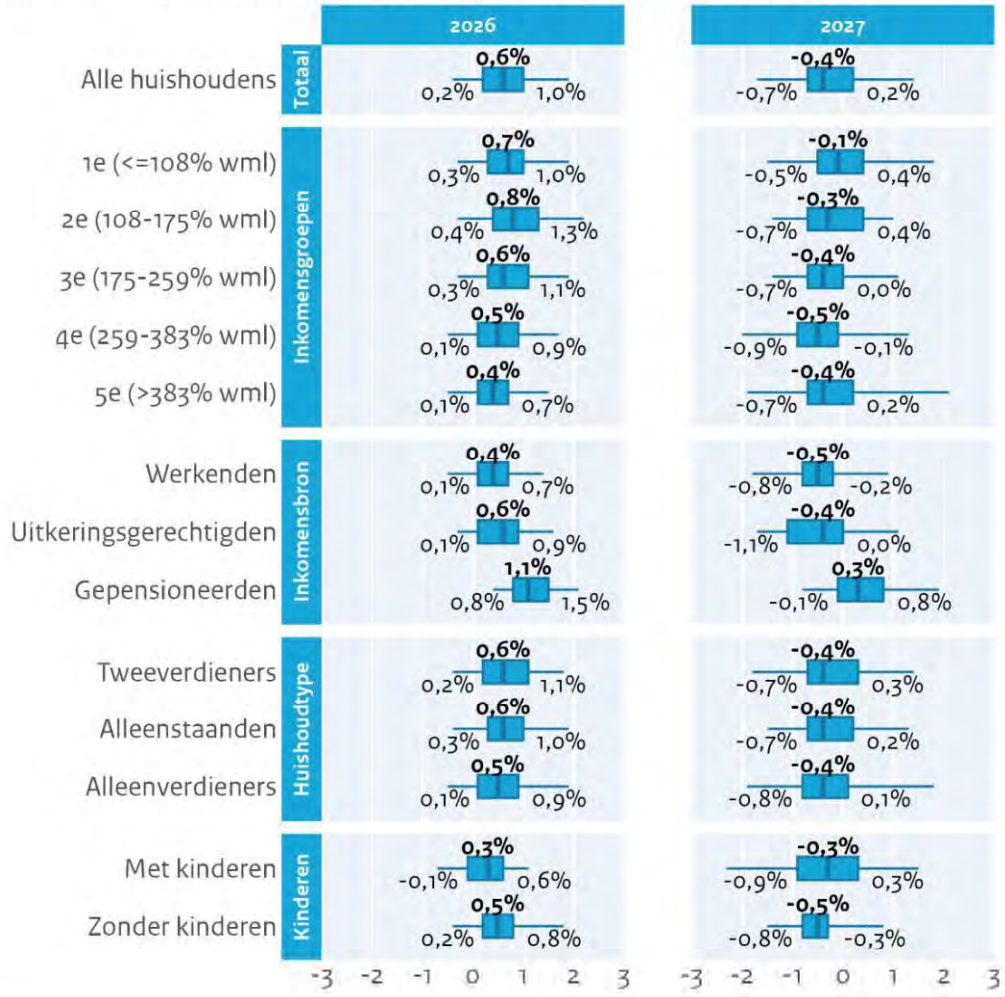
- De mediane koopkrachtontwikkeling voor 2026 komt uit op +0,6% (figuur 1, links). Dit komt vooral doordat de loonstijging (+4,1%) hoger is dan de inflatie (+3,3%). Hogere lonen werken ook door in hogere uitkeringen. Beleid had in 2026 een beperkt (maar wel verlagend) effect op de koopkracht.
- De mediane koopkrachtontwikkeling voor 2027 komt uit op -0,4% (figuur 1, rechts). Ondanks het feit dat de loonstijging (+3,7%) naar verwachting hoger is dan de inflatie (+2,8%), daalt de koopkracht. Dit komt vooral door beleid.
- De belangrijkste maatregelen met een (negatief) effect op koopkracht zijn de vrijheidsbijdrage (beperkte toepassing tabelcorrectiefactor) en de verhoging van het tarief eerste schijf die samenhangt met het niet-halveren en verhogen van het eigen risico.
    - Conform motie-Stoffer wordt de stapeling van inkomenseffecten van maatregelen op zorg en sociale zekerheid in beeld gebracht. De Kamer heeft om deze analyse gevraagd, omdat de maatregelen niet goed zichtbaar zijn in de reguliere koopkrachtcijfers (omdat een beperkte groep geraakt wordt of omdat maatregelen betrekken hebben op uitgaven in plaats van inkomsten). Daarnaast gaat de grote meerderheid van de maatregelen in na 2027[2]. Zodoende heeft aanpassing van de onderliggende maatregelen geen gevolgen voor het voorliggende koopkrachtbeeld.
- De mogelijkheden om de mediane koopkrachtontwikkeling budgettair neutraal te verbeteren zonder schuif in de belastingmix zijn zeer beperkt. Dat komt doordat intensiveringen tenietgedaan worden door de bijbehorende dekking.
- Er zijn daarnaast aanzienlijke verschillen tussen groepen in de doorsnee koopkrachtontwikkeling in 2027.
    - Zo daalt de koopkracht voor werkenden (-0,5%) en uitkeringsgerechtigden (-0,4%), terwijl de koopkracht van gepensioneerden stijgt (+0,3%). Dat komt vooral door de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de gunstige dekkingsgraden, waardoor veel fondsen incidenteel meer kunnen indexeren.
    - De koopkracht van de laagste inkomensgroep daalt het minst (-0,1%), terwijl de koopkracht van de vierde inkomensgroep (-0,5%) het sterkst daalt. In de laagste inkomensgroep zitten veel gepensioneerden, die in 2027 een relatief gunstige koopkrachtontwikkeling hebben.
    - De koopkracht van huishoudens met kinderen (-0,3%) is minder negatief dan die van huishoudens zonder kinderen (-0,5%). Wel is er sprake van relatief grote spreiding binnen deze groep. Dit komt door een optelsom van maatregelen uit het coalitieakkoord maatregelen van vorige kabinetten:
        - Aanpassingen kinderbijslag en kindgebonden budget: Het bedrag per kind in de kinderbijslag wordt verhoogd, terwijl de bedragen per kind in het kindgebonden budget per saldo worden verlaagd. De eerste stap richting de nieuwe kindregeling is vooralsnog technisch hetzelfde ingevuld als in de cMEV. Daarnaast wordt het kindgebonden budget steiler afgebouwd, waardoor een deel van de huishoudens met een hoger inkomen minder ondersteuning ontvangt.
        - Intensivering kinderopvang en afbouw IACK: In aanloop naar het nieuwe financieringsstelsel voor kinderopvang worden de vergoedingspercentages voor kinderopvangtoeslag in 2027 verhoogd. Tegelijkertijd wordt de gerelateerde eerste stap van de afbouw van de IACK gezet.
- Sinds het uitkomen van het CEP zijn er significante economische en geopolitieke ontwikkelingen geweest met het uitbreken van de Iran-oorlog en de sluiting van de Straat van Hormuz. De economische vooruitzichten zijn sindsdien verslechterd. Gezien de omvang van deze schok vallen de gevolgen

[2] De enige maatregel die wel ingaat in 2027 is de verhoging van het eigen risico met 60 euro. Deze maatregel heeft een zeer beperkt effect op de koopkracht.

voor de BBP-, koopkracht- en armoedeontwikkeling vooralsnog mee. Zie ook tabel 1.

- Sinds april (toen het scenario *Marktverwachtingen*) uitbracht zijn de vooruitzichten nauwelijks veranderd. Wel is de inflatie voor 2026 neerwaarts bijgesteld, terwijl de inflatie voor 2027 opwaarts is bijgesteld. Dat duidt erop dat het beeld sinds half april niet wezenlijk verder is verslechterd, maar dat de gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten wel langere tijd merkbaar zijn.

Figuur 1: Boxplot verwachte koopkrachtontwikkeling 2026 en 2027

Tabel 1: Vergelijking ontwikkeling lonen, inflatie en koopkracht in CEP, scenariostudie en cMEV (bron: CPB)

	CEP 2026			Scenario *Marktverwachtingen* (scenariostudie april)			cMEV 2027		
	2026	2027	26-27	2026	2027	26-27	2026	2027	26-27
Cao-lonen	4,0	3,4	7,5	4,0	4,1	8,3	4,1	3,7	8,0
Inflatie (cpi)	2,3	2,1	4,4	3,8	2,3	6,2	3,3	2,8	6,2
Koopkracht	1,4	0,0	1,4	0,0	0,3	0,3	0,6	-0,3	0,3
Armoede	2,5	2,5	N.v.t.	2,7	2,7	N.v.t.	2,6	2,7	N.v.t.

N.B. voor de vergelijkbaarheid zijn alle cijfers in deze tabel gebaseerd op CPB-ramingen, die kunnen dus iets afwijken van de cijfers die het kabinet hanteert.

Armoedecijfers 2026 en 2027

- Het aantal mensen in armoede daalt van 3,0% in 2025 naar 2,6% in 2026, en loopt in 2027 op naar 2,7%. Vergeleken met mutaties in andere jaren gaat het in 2027 om een beperkte stijging (ongeveer 6.000 personen) waardoor het percentage net naar boven wordt afgerond.
- Het aantal kinderen in armoede daalt van 2,6% in 2025 naar 2,4% in 2026 en blijft stabiel in 2027. In de CPB-raming is sprake van een lichte daling naar (afgerond) 2,3%. Onafgerond gaat het om een minimaal verschil.
- Voor de periode 2028-2030 hebben we geen nieuwe armoedecijfers. In het CEP verwachtte CPB een lichte oploop van de armoedecijfers t/m 2030.

Tabel 2: Armoedecijfers

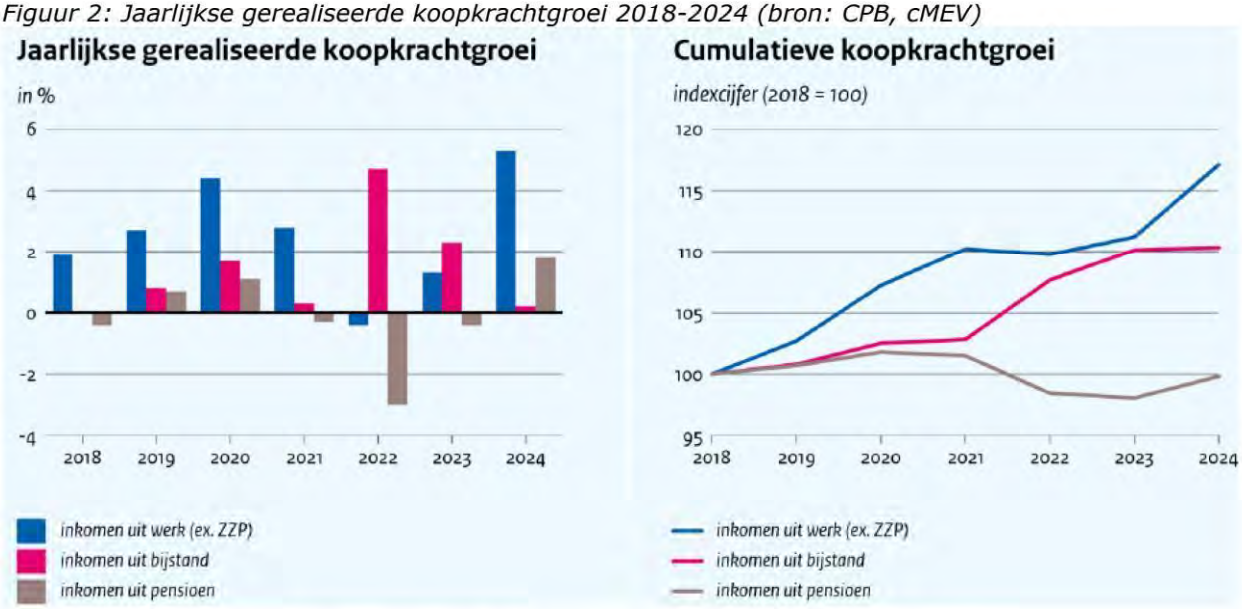
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel personen in armoede	7,1%	6,3%	5,1%	4,9%	3,4%	2,7%	3,1%	3,0%	2,6%	2,7%
Aandeel kinderen in armoede	8,7%	7,5%	6,2%	5,6%	4,0%	2,8%	2,8%	2,6%	2,4%	2,4%

Langjarige ontwikkeling koopkracht en armoede

- In de cMEV merkt het CPB op dat verschillen in de jaar-op-jaar koopkrachtontwikkeling tussen groepen niet representatief hoeven te zijn voor de ontwikkeling tussen groepen over een langere periode.
- Om dat te illustreren heeft het CPB een figuur opgenomen van de jaarlijks *gerealiseerde* koopkrachtontwikkeling van werkenden, bijstandsgerechtigden en pensioengerechtigden in de periode 2018-2024[3]. De gerealiseerde koopkrachtontwikkeling is gebaseerd op de werkelijke loonstijging en houdt rekening met veranderingen in de persoonlijke situatie van mensen, terwijl daar in de statische raming in dit memo geen rekening mee wordt gehouden.
- Figuur 2 (zie onder) maakt duidelijk dat werkenden in 5 van de 7 onderzochte jaren de hoogste koopkrachtontwikkeling hadden, terwijl bijstandsgerechtigden in 2 van de 7 jaren de hoogste koopkrachtgroei hadden.
- De positieve koopkrachtontwikkeling van bijstandsgerechtigden is vooral het gevolg van ondersteunende maatregelen in 2022 en 2023. Een mogelijke verklaring voor de relatief gunstige koopkrachtontwikkeling van werkenden is dat de werkelijke loonstijging voor veel werkenden (met name werkenden jonger dan 50 jaar) in de praktijk hoger is dan de cao-loongroei waarmee wordt gerekend in de statische koopkrachtramingen.
- De langjarige ontwikkeling van de armoedecijfers laten ook een dalende trend zien sinds 2018 (zie tabel 2).

[3] Voor 2025 zijn er nog geen gerealiseerde (dynamische) koopkrachtcijfers beschikbaar. De statische koopkracht was +1,2% voor werkenden, +1,0% voor uitkeringsgerechtigden en +0,4% voor gepensioneerden, volgens het SZW Jaarverslag 2025 o.b.v. CEP 2026.

Figuur 2: Jaarlijkse gerealiseerde koopkrachtgroei 2018-2024 (bron: CPB, cMEV)

Aandachtspunten bij het koopkracht- en armoedebeeld

- In het koopkrachtbeeld is zoals gebruikelijk een aantal maatregelen verwerkt die nog niet zijn aangenomen door het parlement. Naast voorgenomen lastenverzwaringen via het Belastingplan gaat dit bijvoorbeeld om de verhoging van het eigen risico en de introductie van een extra knikpunt in het afbouwpad van het kindgebonden budget. Mochten deze maatregelen niet worden aangenomen, dan heeft dit gevolgen voor het koopkrachtbeeld.
- De Tweede Kamer heeft een aantal moties aangenomen die relevant zijn voor de koopkrachtbesluitvorming:
  - Motie-Bikker (CU) c.s. (26 februari 2026) verzoekt de regering om er zorg voor te dragen dat de armoede in deze kabinetsperiode afneemt in plaats van toeneemt. De motie werd mede ingediend door Volt, SGP, 50PLUS en Pro. De motie werd met algemene stemmen aangenomen (150 zetels).
  - Motie-Dassen (Volt) (26 februari 2026) verzoekt de regering om opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid [in het kader van de vrijheidsbijdrage] verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen. Voor de motie stemden D66, Pro, CDA, CU, DENK, PvdD, SP, 50PLUS en Volt (79 zetels).
  - Motie-Van Ark/Neijenhuis (CDA/D66) (19 maart 2026) verzoekt de regering om aan de slag te gaan met de harmonisering van het aantal leefvormvarianten in de AOW en hier voor Prinsjesdag een voorstel voor te doen. Voor de motie stemden D66, Pro, PVV, CDA, JA21, FVD, BBB, CU, PvdD, SGP, SP, 50PLUS, Keijzer en Volt (118 zetels).
  - Motie Struijs/Van Brenk (50PLUS) (22 april 2026) verzoekt de regering alles op alles te zetten om te voorkomen dat het aantal mensen in energiearmoede toeneemt. Voor de motie stemden alle partijen behalve FVD (143 zetels).
  - Motie-Stultiens (Pro) (23 april 2026) verzoekt de regering om het effect van de verhoging van het tarief tweede belastingschijf in box 1 op de hypotheekrenteaftrek ongedaan te maken. Voor de motie stemden D66, Pro, CDA, CU, DENK, PvdD, SP en Volt (77 zetels).
  - Motie-Dijk (SP) (4 juni 2026) verzoekt de regering om de Aof-premie en het geld in het arbeidsongeschiktheidsfonds niet te verhogen om boekhoudkundig de vrijheidsbijdrage te faciliteren. Voor de motie stemden Pro, PVV, JA21, FVD, Groep Markuszower, BBB, CU, DENK, PvdD, SGP, SP, 50PLUS, Keijzer en Volt (84 zetels).

Bijlage 1: Voorbeeldhuishoudens

- De voorbeeldhuishoudens illustreren hoe de effecten van beleid verschillend kunnen neerslaan bij verschillende huishoudens.
- Dat geldt bijvoorbeeld voor de aanpassingen in de kindregelingen. Huishoudens met een lager inkomen hebben baat bij de verhoging van de bedragen per kind in de kinderbijslag. Dit geldt bijvoorbeeld voor een alleenstaande ouder op minimumloonniveau, een alleenverdiener met een modaal inkomen, of huishoudens met kinderen op het sociaal minimum. Huishoudens met kinderen met een hoger (midden)inkomen ondervinden juist nadeel van de steilere afbouw van het kindgebonden budget. Dit geldt bijvoorbeeld voor een alleenverdiener die 2x modaal verdient of een huishoudens met tweeverdieners die samen 1,5x modaal verdienen. De hoogste inkomens hebben wel baat bij de verhoging van de kinderbijslag, maar ondervinden geen nadeel van de aanpassingen in het kindgebonden budget, omdat zij hier toch al geen recht op hadden. Dit geldt bijvoorbeeld voor een tweeverdienershuishouden dat samen 3,5x modaal verdient.
- Bij voorbeeldhuishoudens is overigens geen rekening gehouden met de verhoging van de vergoedingspercentages voor kinderopvang, omdat niet alle huishoudens met kinderen maken gebruik van kinderopvang (en voor zover ze dat wel doen niet in dezelfde mate).
- In de tabel met voorbeeldhuishoudens is ook terug te zien hoe de vrijheidsbijdrage huishoudens verschillend kan raken. In principe slaan de effecten gelijkmatig neer, behalve als huishoudens hun belastingkortingen niet volledig kunnen verzilveren. Dan heeft een beperkte indexering van de tabelcorrectiefactor niet of nauwelijks effect. Dit geldt bijvoorbeeld voor personen met een inkomen van 0,5x modaal of huishoudens met alleen AOW. Dit verklaart waarom AOW'ers zonder aanvullend pensioen en huishoudens met tweeverdieners die samen 2,5x modaal verdienen een positieve koopkrachtontwikkeling hebben.

Tabel 3: Koopkrachtontwikkeling voorbeeldhuishoudens 2027

Huishoudtype	Koopkrachtontwikkeling
Werkenden	
Alleenverdiener met kinderen	
modaal	0,2%
2 x modaal	-2,0%
Tweeverdieners	
modaal + ½ x modaal met kinderen	-0,6%
2 x modaal + ½ x modaal met kinderen	0,4%
2½ x modaal + modaal met kinderen	-0,1%
modaal + modaal zonder kinderen	-0,4%
2 x modaal + modaal zonder kinderen	-0,3%
Alleenstaande	
minimumloon	-0,3%
modaal	-0,4%
2 x modaal	-0,3%
Alleenstaande ouder	
minimumloon	1,3%
modaal	-0,5%
Niet-werkenden	
Sociale minima	
paar met kinderen	0,5%
alleenstaande	-0,2%
alleenstaande ouder	0,7%
AOW (alleenstaand)	
(alleen) AOW	0,4%
AOW + € 10.000 aanvullend pensioen	0,5%
AOW (paar)	
(alleen) AOW	0,2%
AOW + € 10.000 aanvullend pensioen	0,6%
AOW + € 30.000 aanvullend pensioen	0,3%

Bijlage 2: Overzicht beleidsmaatregelen die zijn meegenomen in de raming

	Beleidsmaatregel	**Toelichting**	**CA**	**Aangenomen door TK/EK**	**Budgettair (€ mln.)**	**Verwerkt boxplot**
Fiscale maatregelen kabinet						
1	Vrijheidsbijdrage	Beperkt (48%) toepassen van de tabelcorrectiefactor in de inkomensbelasting; bij volledige doorwerking zou de tcf uitkomen 2,6%	Ja	Nee	-1.500	Ja
2	*Maatregelen eigen risico en bijbehorende lastenverzwaring (TES en TTS)*	*Het eigen risico wordt niet gehalveerd, geïndexeerd en met € 60 extra verhoogd; TES en TTS worden verhoogd met 0,6%*	*Ja*	*Nee*	*-3.025*	*Ja*
2a	w.v. ER niet-halveren en indexeren	Tarief eerste en tweede schijf worden verhoogd met 0,46%-punt	Ja	Nee	-2.309	Ja
2b	w.v. ER extra verhogen met € 60	Tarief eerste en tweede schijf worden verhoogd met 0,14%-punt	Ja	Nee	-716	Ja
3	Beperken pensioenopbouw	De aftoppingsgrens voor pensioenopbouw (maximum pensioengevend loon) wordt tot en met 2032 bevroren op € 137.800	Ja	Nee	-95	Ja
4	Verlagen startersaftrek	De startersaftrek wordt met € 2.113 verlaagd naar € 10. Per 2028 wordt deze afgeschaft.	Nee	Ja	-112	Ja
Fiscale maatregelen voorgaande kabinetten						
5	Verlagen zelfstandigenaftrek	De zelfstandigenaftrek wordt verlaagd met € 300 naar € 900.	Nee	Ja	-445	Ja
6	Verlaging IACK	De IACK wordt verlaagd met € 115 naar € 2.917.	Nee	Ja	-241	Ja
7	Verhoging aanvangspunt toptarief	Het aangrijpingspunt van het toptarief wordt tot en met 2031 jaarlijks verhoogd.	Nee	Ja	403	Ja
8	Beperken belastingaftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld	De aftrek wordt afgebouwd met 4,8%-punt per jaar	Nee	Ja	-54	Ja
Maatregelen kindregelingen						
9	Eerste stap nieuwe kindregeling					
9a	w.v. Verhoging kindbedrag kinderbijslag	Het AKW-kindbedrag wordt verhoogd met € 192.	Ja		300	Ja
9b	w.v. Verlaging kindbedrag kindgebonden budget	Het WKB-kindbedrag wordt verlaagd met € 102.	Ja			

Maatregelen kindregelingen voorgaande kabinetten						
10	Verhoging van de WKB-kindbedragen	Het WKB-kindbedrag wordt verhoogd met € 68	Nee	Ja	0	Ja
11	Steilere afbouw (dekking 10)	Het afbouwpercentage wordt verhoogd met 0,45%-punt naar 8,05%	Nee	Ja		
12	Steilere afbouw bij hogere inkomens (tweede knikpunt)	Het afbouwpercetage voor inkomens vanaf € 61.917 wordt 4,3% extra verhoogd naar 12,35%	Nee	Nee	-300	Ja
13	Verlaging vermogensgrenzen WKB	De vermogensgrenzen voor WKB worden verlaagd naar € 119.122 (alleenstaande) en € 158.748 (paren)	Nee		-37	Ja
14	Verhoging kinderopvangtoeslag	Als onderdeel van het ingroeipad naar vergoedingspercentages in de kinderopvangtoeslag worden verhoogd voor inkomens boven de € 60.204.	Nee	N.v.t.	711	Ja
Overige maatregelen zorg						
15	Verlagen vermogensgrens	De vermogensgrenzen worden verlaagd naar 119.122 (alleenstaande) en 158.748 (paren).	Nee		-70	Ja
16	Normpercentages verhogen	De normpercentages worden verhoogd naar 1,930%/4,307%	Nee		-30	Ja
17	Afbouwpercentage verhogen	Het afbouwpercentage wordt verlaagd naar 13,76%	Nee		-5	Ja
18	Envelop tegemoetkoming chronisch zieken	Invulling van de envelop is nog niet bekend	Ja		350	Nee

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister 18/8
de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Onderwerpen lastenkant vierhoeken

Datum
18 augustus 2026

Notanummer

Bijlagen
1. Fiscale Regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Deze nota geeft een overzicht van alle onderwerpen die raken aan de lastenkant deze augustusbesluitvorming. Daarnaast wordt op een aantal onderwerpen uw akkoord gevraagd om het bijbehorende stuk te agenderen voor de ambtelijke vierhoek van donderdag 20 augustus.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met agendering van het stuk over fiscale regelingen?
- Gaat u akkoord met agendering van het stuk over box 3?
- Gaat u akkoord met agendering van het ABA-pakket (afval, btw, auto)? Over de dekking is nog geen overeenstemming en wordt met een lijst opties gepresenteerd.

Kernpunten

- *Tabel 1. Overzicht vierhoeken en agendapunten*

Do 20 augustus	Ambtelijke vierhoek	1. Koopkracht 2. Fiscale regelingen 3. Box 3 4. Fiscale vergroening 5. Voorstel financiering NADI 6. Analyse onderuitputting en rentelasten– *Hierover wordt u (minister) apart geïnformeerd*
Vrij 20 augustus	Politieke vierhoek	Alles wat wordt doorgeleid vanuit de ambtelijke van 20 augustus
Vrij 20 augustus	Ambtelijke vierhoek	Ntb
Di 25 augustus	Politieke vierhoek	Ntb

0. Algemeen inkomstenkader

- Vandaag (dinsdag 18 augustus) is de start notitie van het inkomstenkader in de politieke vierhoek besproken. De dekking van de huidige derving in het inkomstenkader (450 mln. over de kabinetsperiode en 111 mln. struc met name veroorzaakt door vida) zal nu niet specifiek worden gedekt maar worden meegenomen in het integrale beeld.

- Nieuwe uitvoeringsinformatie leidt (zoals iedere besluitvormingsronde) tot een bijstelling van de Zvw-begroting. Dit werkt door op de zorgpremies en de zorgtoeslag.
- In de vierhoek is besproken dat de verwerking van de Zvw-premies en de bijbehorende compenserende lastenmaatregel via tarief eerste en tweede schijf en de aof-premie nog volgen en integraal gewogen worden.
- De mutaties van de zorgpremies staan nog niet vast, woensdag kunnen deze worden aangevuld.
- De WHK-premie wordt iedere zomer lastendekkend vastgesteld door het UWV. De WHK premie is in dit geval 357 miljoen euro hoger vastgesteld. Indien de gebruikelijks systematiek wordt toegepast, wordt hiervoor de AOF-premie verlaagd met hetzelfde bedrag.

1. Koopkracht

- SZW en FIN werken koopkrachtpakketten uit. Hierover wordt u morgen nader geïnformeerd.

2. Fiscale regelingen

- Het gaat om drie onderwerpen: Motie Dassen, horizonbepalingen (motie Maatoug) en recent geëvalueerde regelingen. In bijgevoegd stuk vindt u het concept vierhoekmemo.

Motie Dassen[1]

- De motie Dassen roept het kabinet op om opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid kan worden verminderd via het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen.
- In de notitie is ter discussie de volledige lijst van negatief geëvalueerde regelingen opgenomen, exclusief: regelingen die volgens het CA ongewijzigd blijven, recente evaluaties en regelingen die raken aan lasten op arbeid. dit laatste omdat de motie oproept juist specifiek die te verlagen.
- Dit is een startpunt voor een gedragen invulling van de motie.

Horizonbepalingen

- De motie Maatoug[2] roept op om bij fiscale regelingen horizonbepalingen op te nemen. Een horizonbepaling geeft aan dat een regeling uitgefaseerd of afgeschaft wordt per een bepaalde datum. Dit met als doel op nog een expliciet weegmoment in te bouwen of de regeling wordt gecontinueerd. Destijds heeft het kabinet toegezegd dat bij nieuwe regelingen en evaluaties een horizonbepaling het uitgangspunt is. De Kamer stelt hier echter regelmatig vragen over.
- Voorstel is om de invulling van de motie aan te scherpen en te communiceren in de bijlage Fiscale Regelingen bij de Miljoenennota:
  - Voor bestaande regelingen alleen een horizonbepaling op te nemen als de evaluatie(uitkomsten) daar aanleiding toe geven (en dus niet per definitie);
  - Alleen een horizonbepaling op te nemen als de nieuwe of bestaande regeling niet tijdelijk van aard is;
  - De termijn beter af te stemmen op de uitvoering bij de belastingdienst. Soms kan een horizonbepaling namelijk niet omdat het in de uitvoering niet mogelijk is om per die datum de regeling af te schaffen.

[1] Kamerstukken II 2025/2026, 36 848, nr. 101
[2] Kamerstukken II 2022/23, 36202, nr. 112

Recente evaluaties

- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd waarbij is toegezegd deze te wegen in augustus. In de begrotingsregels is het uitgangspunt negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft. De volgende regelingen zijn (op onderdelen) negatief geëvalueerd:
    - Evaluatie van de bos, natuur- en cultuurgronden;
    - Evaluatie van het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers;
    - De werkkostenregeling.
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kind-schenkvrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld.
- Op basis van de evaluaties stellen we de volgende aanpassingen voor:
    - *De bosbouwvrijstelling:* Deze blijkt niet doeltreffend en niet doelmatig omdat bosbouwbedrijven doorgaans weinig tot niet winstgevend zijn, terwijl de regeling beoogt winst vrij te stellen. Het voorstel is de vrijstelling af te schaffen en de middelen deels terug te sluizen, bijvoorbeeld naar de Bossenstrategie;
    - *De overdrachtsbelastingvrijstelling natuurgrond, cultuurgrond, en kavelruil:* De doelstellingen van deze vrijstellingen zijn niet helder geformuleerd, de cultuurgrondvrijstelling is ondoeltreffend en ondoelmatig geëvalueerd, doordat er geen waarborg meer is voor realisatie van de doelstelling. Voorstel is om in het voorjaar te bezien hoe de natuurgrond-, cultuurgrond-, en kavelruilvrijstelling in de overdrachtsbelasting (OVB) aangepast of afgeschaft kunnen worden;
    - *Het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers:* De doelstelling is onduidelijk, kleine brouwers worden door de huidige accijnsstructuur niet meer benadeeld ten opzichte van grote Nederlandse brouwerijen en buitenlandse kleine brouwerijen. Voorstel is om deze regeling af te schaffen;
    - *De werkkostenregeling:* Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. De WKR is inmiddels aangepast op het onderdeel waar deze ondoelmatig scoorde, te weten de bedrijfseigen producten.
    - *Horizonbepaling:* Voor de OVB-vrijstellingen voor kavelruil en herverkaveling, de vrijstelling vergoedingen bos- en natuur in de IB en vpb, en de box 3-vrijstelling bos en natuur een horizonbepaling van 2036[3] op te nemen.

[3] Dit jaartal is gekozen met het oog op de evaluatiecyclus en uitvoerbaarheid

Tabel 2: voorgestelde beleidsmaatregelen recent geëvalueerde regelingen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Bosbouwvrijstelling afschaffen[4]	0	0	34	34	35	2068
Verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers afschaffen	0	2	2	2	2	2028
Integraal wegen in voorjaar 2027 en horizonbepaling per 2036						
Kavelruil en herverkaveling vrijstelling OVB	0	0	0	0	0	2027
Box 3 natuur- en bosgrond vrijstelling	0	0	0	0	0	2027
Vrijstelling vergoedingen bos- en natuur	0	0	0	0	0	2027

3. Box 3

- Komende donderdag 20 augustus staat box 3 in het kader van de augustusbesluitvorming op de agenda van de ambtelijke vierhoek.
- De nota voor de ambtelijke vierhoek is gebaseerd op de nota die u vorige week heeft ontvangen en die maandag 17 augustus met u (stas en min) besproken is.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen.
- In de nota zijn 4 verschillende scenario's opgenomen:
  1. Scenario 1 gaat uit van verzachtingen binnen de wet werkelijke rendement (WWR). Eventuele besluitvorming over een vermogenswinstbelasting volgt in dit scenario volgend jaar.
  2. Scenario 2 gaat uit van de WWR per 2028, eventueel met aanpassingen. Per 2030 wordt in dit scenario overgestapt naar een volledige vermogenswinstbelasting.
  3. Scenario 3 gaat uit van het intrekken van de WWR (continuering forfaitaire stelsel met tegenbewijsregeling) en de invoering van een volledige vermogenswinstbelasting per 2030.
  4. Scenario 4 gaat uit van een vermogenswinstbelasting voor vastgoed en financiële instrumenten per 2028. In 2030 wordt overgestapt naar een volledige vermogenswinstbelasting.

4. Fiscale vergroening

- Dit voorgestelde pakket bestaat uit een aantal onderdelen:
- Op basis van de aangenomen moties Grinwis/Oosterhuis wordt een voorstel gedaan voor aanpassing van de young- en greentimerregeling. De motie verzoekt om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor een greentimerregeling uit te werken.

[4] Omvormen niet meegenomen in deze reeks omdat deze nog onbekend is.

- Ten aanzien van het beprijzingspakket voor afval is de motie Stultiens aangenomen die oproept om de middelen van de plastic heffing in te vullen via een heffing over de hele afval/plastic-keten (in plaats van volledig bij de afvalsector die hierdoor onder druk komt te staan). Om deze motie in te vullen is het voorstel om de voorgestelde verhoging van de afvalstoffenbelasting en CO2 heffing voor de AVI's deels terug te draaien. Dit zorg voor een derving.
- Daarnaast is in dit pakket ook het facultatieve gedeelte van vida (de EU richtlijn ten aanzien van btw) opgenomen. Indien dit niet meegenomen wordt in de gehele implementatie van vida levert dat een forse uitvoeringslast op bij de Belastingdienst.
- De dekking van het pakket staat nog ter discussie.
    - In een eerder voorstel is verhoging van het BOL-tarief voorgesteld. Hier is echter geen politiek draagvlak voor. KGG wil vooralsnog de BOL voorstellen als dekking, omdat ze binnen het klimaat/mobiliteitsdomein geen reële andere dekkingsoptie zien.
    - In het te agenderen Vierhoek stuk is een groslijst met dekkingsopties opgenomen (zoveel mogelijk binnen het domein). Naast de BOL betreft dit onder andere verschillende auto belastingen, een OV vrijstelling en de zuivelvrijstelling. Alternatief kan dekking worden gevonden buiten het domein, bijvoorbeeld met een algemene sleuteltabel.
- Ten aanzien van de CO2-heffing voor de glastuinbouw dient er deze augustus een keuze gemaakt te worden over de hoogte van de CO2 prijs, waarbij gekozen kan worden om alleen de prijs voor 2027 vast te zetten of de prijs tot en met 2030 te zetten. Daarnaast dient er deze augustus een keuze gemaakt over de enveloppe die de sector heeft gekregen ten compensatie van de ETS2 invoering. ETS2 is uitgesteld en ook zo verwerkt bij formatie, terwijl de enveloppe is blijven staan. Er liggen concreet twee opties voor. Optie 1 waarbij je alleen de prijs voor 2027 vaststelt en dus je klimaatdoel nog niet haalt en optie 2 waarbij je het gehele pad al vastlegt en je klimaatdoel daarmee haalt. Concreet wordt bij optie 1 het besluit over de CO2-prijs t/m 2030 doorgeschoven naar het voorjaar, en voor 2027 verlaagd van 13,30 euro naar 12,20 euro en ongebruikte middelen van de compensatie-envelop vallen vrij voor het kader. Bij optie 2 wordt de CO2-prijs verhoogd naar 50 euro in 2030, vanaf 2028 via het implementeren van ETS2 voor de sector i.c.m. het behouden van de volledige enveloppe aan compensatie. De budgettaire gevolgen van beide opties zijn opgenomen in onderstaande tabel.
- De inhoud m.b.t. de glastuinbouw wordt nog besloten op basis van een komend BWO.

Tabel 3: ABA pakket

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Klimaat en mobiliteitsdomein										
Eerbiedigende werking YT tot en met 2027 + leeftijdsgrens op 20 jaar	-58	5	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Greentimerregeling per 2029 (14% i.p.v. 22%, regeling stopt na 2035)	0	8	-5	-28	-50	-90	-53	-32	-21	-21
Aanpassing afvalpakket (vertraagde aanscherping CO2-heffing + verlaging afvalstoffenbelasting naar struc. 85 euro)	-11	-177	-186	-99	-38	14	90	-24	16	-60
Overig										
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur (Vida)	0	-14	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers (vida)	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Saldo ABA	-69	-177	-229	-165	-126	-114	-1	-94	-43	-119
Dekkingsopties ABA										
Verhoging tarief BoL met 10 cent	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111
Verhoging tarief BoL met 12 cent	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
Verhoging tarief vaste voet bpm met 142 euro (of alleen voor fossiele auto's)	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekeringen	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Afschaffen reisaftrek openbaar vervoer	0	0	7	7	7	7	7	7	7	7
Afschaffen vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband (WKR)	0	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Afschaffen verlaagd tarief MRB voor LNG-, CNG- en LPG-personenauto's	0	0	31	31	31	31	31	31	31	31
Afschaffen vrijstelling MRB voor taxi's en openbaar vervoer	0	0	41	41	41	41	41	41	41	41
Afschaffen vrijstelling MRB voor fossiele taxi's en openbaar vervoer	0	0	20	20	20	20	20	20	20	20
Afschaffen zuivelvrijstelling non-alcoholische dranken	0	0	229	229	229	229	229	229	229	229

Tabel 3. Verwerking afspraken beprijzingspakket glastuinbouw

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Optie 1 glastuinbouw										
Terugdraaien Afschaffen CO2-heffing glastuinbouw per 2027	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verlagen CO2-heffing van 13,30 euro naar 12,20 euro/ton CO2 in 2027	-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijvallen envelop glastuinbouw in 2027	285	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo glastuinbouw optie 1	**340 ***	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Optie 2 glastuinbouw										
Afschaffen CO2-heffing uitstellen van 2027 naar 2028 (inclusief herijking)	61	-20	-5	-4	-5	0	3	6	9	9
Beschikbare envelop compensatie glastuinbouw	285	189	146	132	93	138	125	110	95	0
Compensatie energiebelasting (inclusief doorwerking pakket)	-62	-107	-115	-160	-126	-96	-73	-50	-33	-33
kostencompensatie	0	-141	-69	-16	-15	-14	-13	-12	-12	0
Saldo envelop	**223**	**-59**	**-37**	**-44**	**-49**	**29**	**39**	**48**	**50**	**-33**
Correctie envelop uitstel ETS2	-256	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo glastuinbouw optie 2	**28**	**-80**	**-42**	**-48**	**-54**	**28**	**41**	**54**	**59**	**-24**

5. Financiering NADI

- EZ wil de de NADI (nationaal agentschap disruptieve innovatie) intensiveren en wil dit primair dekken uit de KIA (kleinschaligheidsinvesteringsaftrek). Dit is een afwijking van de scheiding inkomsten – uitgaven.
- Tijdens de politieke vierhoek van 30 juni is geconcludeerd dat dit ter besluitvorming in augustus zou worden voorgelegd. EZ dient een nieuw stuk voor de ambtelijke vierhoek op 20 augustus in.
- Op zichzelf zijn we ambtelijk positief over het hervormen van de KIA en over NADI. Ambtelijk constateren wij ook dat inzet van de KIA niet conform begrotingsregels is vanwege scheiding inkomsten en uitgaven. Hoewel KGG zelf structureel 10 miljoen dekking aanlevert van hun begroting, wordt in het voorstel nu dekking vooral bij de KIA gevonden. Wij zien echter ook mogelijkheden om te dekken via de uitgavenkant, om precies te zijn via de vrijgevallen NGF middelen (hoewel dan alleen NADI incidenteel gevuld kan worden). EZ wil deze middelen liever inzetten voor strategisch industriebeleid via een nieuwe ronde NGF.

Tabel 4. NADI financiering en dekking

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Financieringsbehoefte NADI	39	42	72	71	76	150
Vanuit EZK middelen	15	7	7	7	7	10
Resterende dekkingsvraag	24	35	65	64	69	140

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
de leden van de politieke vierhoek

DGFZ

Datum
20 augustus 2026

Notanummer
2026-0000347905

nota

Beslisnota ABA-pakket

Beslispunt

1. Bent u akkoord met onderstaande maatregelen in het voorgestelde ABA-pakket en het glastuinbouwpakket?
2. Welke voorkeur heeft u voor het invullen van de dekkingsopgave van het ABA-pakket?

Na uw akkoord zullen de maatregelen conform onderstaande tabel 1 worden verwerkt in het inkomstenkader.

Toelichting

- Het voorgestelde ABA-pakket bestaat uit maatregelen, rondom afval, btw, en auto. Dit volgt grotendeels uit aangenomen moties en toezeggingen aan de TK. Hierbij is gekeken naar een zo eenvoudig en efficiënt mogelijke invulling. Deze maatregelen leiden tot een budgettaire derving van struc. 119 mln.
- In onderstaande tabel is een (niet uitputtende) groslijst opgenomen voor mogelijke dekking
- Daarnaast bevat het een voorstel voor verwerking van afspraken in het glastuinbouwdossier.
- Naast de inkomstenkant wordt een groot deel van het klimaat- en energiebeleid gevoerd aan de uitgavenkant. Kernonderdelen hiervan zijn de uitbereiding van Wind op zee en nieuwe rondes SDE++ om het duurzame energieaanbod fors uit te bereiden. Ook wordt netcongestie verminderd (Crisiswet netcongestie en Stroomlijnen energieprojecten) om de vaart te behouden in de energietransitie.

<u>Aanpassing youngtimerregeling en greentimerregeling</u>

- In de Tweede Kamer is de moties Grinwis/Oosterhuis aangenomen, die de regering verzoekt om met opties te komen voor een geleidelijker transitiepad voor de youngtimerregeling en een voorstel voor een greentimerregeling uit te werken.
- In het voorstel wordt als volgt invulling gegeven aan het voorstel:
    - Aanpassing youngtimerregeling: de bestaande groep mag nog 1 jaar gebruik maken van de regeling, in plaats van dat de leeftijdsgrens per 1 januari 2027 al naar 25 jaar gaat. Daarnaast wordt de leeftijdsgrens structureel verlaagd naar 20 jaar.

- Per 2029 wordt een nieuwe korting in de bijtelling voor oudere elektrische auto's geïntroduceerd: de greentimerregeling. Het gaat om een verlaagd bijtellingstarief voor elektrische auto's van 5 tot 8 jaar oud. Het verlaagd tarief bedraagt steeds (maximaal) 3 jaar 14% van 2029 tot en met 2032. Daarna sluit de regeling (de laatste groep stroomt in 2035 uit).

Aanpassing beprijzingspakket afval

- De Tweede Kamer heeft ook de motie Stultiens c.s. aangenomen, die verzoekt om de ontstane dekkingsopgave door het niet invoeren van de polymerenheffing (afvalstoffenheffing) zo veel mogelijk in te vullen met alternatieve maatregelen.
- Er worden twee aanpassingen aan het beprijzingspakket voor afval voorgesteld.
- Ten eerste wordt de aanscherping van de CO2-heffing voor afvalverbrandingsinstallaties langzamer ingevoerd, zie onderstaande tabel.
- Ten tweede wordt de verhoging van de afvalstoffenbelasting deels teruggedraaid. Vanaf 2030 komt het tarief van de afvalstoffenbelasting in het voorstel uit op 85 euro/ton afval[1], zie onderstaande tabel.

Maatvoering afvalstoffenbelasting

	2027	2028	2029	2030	Structureel
Huidig ASB-tarief (euro/ton afval) – BP26	40,85	92,82	95,29	124,20	Gem. 109 (102-117)
Nieuw voorstel FIN ASB-tarief (euro/ton afval) – BP27	40,85	68	75	85	85

Maatvoering CO2-heffing AVI's

	'26	'27	'28	'29	'30	'31	'32	'33	'34	'35
AVI correctiefactor										
AVI-correctiefactor BP2026	0,85	0,70	0,55	0,40	0,25	0,17	0,09	0	0	0
Nieuwe AVI-correctiefactor	0,85	0,70	0,55	0,40	0,25	0,20	0,15	0,10	0,05	0
Tariefpad (in prijspeil 2026)										
BP2026	104	154	204	254	304	304	304	304	304	304
Nieuw voorstel (BP27)	104	126	148	170	193	215	237	259	281	304

Wetgevingspakket VIDA (btw)

- De EU heeft in maart 2025 het wetgevingspakket VIDA gepubliceerd met nieuwe btw-regels. Een onderdeel van VIDA is een aanpassing van de definitie van kortetermijnverhuur. Een deel is facultatief. Het facultatieve voorstel is om de definitie van kortetermijnverhuur generiek te implementeren (28 mln. derving) en KOR-ondernemers uit te zonderen van de platformfictie (2 mln. opbrengst)

Beprijzingspakket glastuinbouw

- In de Miljoenennota 2026 is vorig jaar afgesproken om de CO2-heffing glastuinbouw per 2027 af te schaffen. Daarnaast is op basis van de inkomsten

[1] Hierover volgt mogelijk nog nader politiek contact tussen de bewindspersonen van KGG en FIN.

uit de opt-in ETS2 een envelop voor de glastuinbouw afgesproken. Doel van deze envelop is om de ETS2-meerkosten te compenseren tot de netto CO2-prijs die nodig is voor het halen van het klimaatdoel in de glastuinbouwsector.

- Tussen MKGG, SFIN en MKGG lopen nog gesprekken over invulling van deze afspraken.
- In tabel 2 is de default opgenomen als geen besluit wordt genomen: de CO2-heffing glastuinbouw blijft in 2027 bestaan (want gekoppeld aan invoering ETS2, dat is uitgesteld naar 2028) en alle gereserveerde middelen voor 2027 vallen vrij ten behoeve van het inkomstenkader.

Tabel 1: ABA pakket

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Klimaat en mobiliteitsdomein										
Eerbiedigende werking YT tot en met 2027 + leeftijdsgrens op 20 jaar	-58	5	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Greentimerregeling per 2029 (14% i.p.v. 22%, regeling stopt na 2035)	0	8	-5	-28	-50	-90	-53	-32	-21	-21
Aanpassing afvalpakket (vertraagde aanscherping CO2-heffing + verlaging afvalstoffenbelasting naar struc. 85 euro)	-11	-177	-186	-99	-38	14	90	-24	16	-60
Overig										
Generiek implementeren definitie kortetermijnverhuur (Vida)	0	-14	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29	-29
Invoeren platformfictie kortlopende verhuur met uitzondering KOR-ondernemers (vida)	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Saldo ABA	-69	-177	-229	-165	-126	-114	-1	-94	-43	-119
Dekkingsopties ABA										
Verhoging tarief BoL met 10 cent	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111
Verhoging tarief BoL met 12 cent	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
Verhoging tarief vaste voet bpm met 142 euro (of alleen voor fossiele auto's)	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekeringen	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Afschaffen reisaftrek openbaar vervoer	0	0	7	7	7	7	7	7	7	7
Afschaffen vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband (WKR)	0	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Afschaffen verlaagd tarief MRB voor LNG-, CNG- en LPG-personenauto's	0	38	36	35	33	31	31	31	31	31
Afschaffen vrijstelling MRB voor taxi's en openbaar vervoer	53	49	45	46	42	41	41	41	41	41
Afschaffen vrijstelling MRB voor fossiele taxi's en openbaar vervoer	0	0	37	32	28	24	20	17	17	17
Afschaffen zuivelvrijstelling non-alcoholische dranken	0	0	0	229	229	229	229	229	229	229

Tabel 2. Verwerking afspraken beprijzingspakket glastuinbouw

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	struc
Terugdraaien Afschaffen CO2-heffing glastuinbouw per 2027	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijvallen envelop glastuinbouw in 2027	285	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	346	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Politieke Vierhoek
21 augustus 2026

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
20 augustus 2026

Onze referentie

memo

Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld

De Politieke Vierhoek van 18 augustus heeft gevraagd een aantal beleidspakketten door te rekenen die het koopkracht- en armoedebeeld verbeteren, en om daarbij breed te kijken naar dekking, en rekening te houden met het uitgangspunt dat werken moet lonen. In lijn met de bespreking in de Vierhoek is bij de doorgerekende pakketten gewerkt van uit de volgende uitgangspunten:

- Pakketten zorgen er indien mogelijk voor dat het mediane koopkrachtcijfer verbetert naar 0,0% en dat het armoedecijfer gelijk blijft of daalt.
- Pakketten zijn budgetneutraal. Daarbij wordt in eerste instantie gezocht naar dekking binnen hetzelfde domein. Als dat niet mogelijk blijkt, kunnen ook pakketten met alternatieve dekking worden overwogen.
- Het schrappen van lastenverzwaringen uit het coalitieakkoord (zoals de vrijheidsbijdrage voor burgers) ligt voor de hand, maar ook andere maatregelen kunnen worden overwogen, bijvoorbeeld verhoging van de arbeidskorting of alternatieve inzet van de middelen voor de nieuwe kindregeling.

Beslispunten Politieke Vierhoek:
- Hoe kijkt u aan tegen onderstaande varianten?

Leeswijzer
- In paragraaf A wordt geïllustreerd dat de mogelijkheden om de koopkracht te verbeteren beperkt zijn, indien dekking gevonden wordt binnen het reguliere koopkrachtdomein (tarieven en heffingskortingen in box 1).
- In paragraaf B worden twee pakketten gepresenteerd die op zichzelf leiden tot een koopkracht van 0,0%, zonder dekking in de inkomstenbelasting.
- In paragraaf C wordt de envelop 'versterken gezinnen' in 2027 maximaal gericht op het kindgebonden budget, om zo de armoedecijfers te verbeteren.

Uitgangspunten van de doorrekening
- De pakketten zijn doorgerekend ten opzichte van de cMEV. Het basispad is aangepast t.o.v. het vorige koopkrachtmemo: de vormgeving van de intensivering kindregelingen is in lijn gebracht met het nieuwe bestedingsplan[1]. Deze bijstelling heeft niet geleid tot zichtbare aanpassingen in het koopkracht- en armoedebeeld.
- De doorrekening heeft alleen betrekking op 2027, maar maatregelen zijn in principe structureel van aard. In varianten waarin de vrijheidsbijdrage voor burgers (deels) wordt geschrapt, geldt dat alleen voor de stap uit 2027. De

[1] De invulling van de enveloppe zoals opgenomen in het bestedingsplan zet in lijn met het CA maximaal in op zekerheid. De kinderbijslag neemt toe met € 180. Het kindbedrag in het kindgebonden budget neemt af met € 126 op jaarbasis en de verhoging voor oudere kinderen met € 27. Hiermee wordt voorkomen dat huishoudens erop achteruit gaan.

volgende tranche van 2028 blijft daarmee staan in het basispad (en in het Belastingplan 2027).
- Bij de armoedecijfers wordt voor elk pakket het cijfer in 2027 getoond, en de mutatie in aantal personen als gevolg van het pakket. Ter illustratie: een mutatie van exact 0,1%-punt komt overeen met ongeveer 17.500 personen.
- In het coalitieakkoord is afgesproken dat nieuw beleid in Europees Nederland in de basis ingevoerd in Caribisch Nederland (CN), tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen. In dit memo is nog geen rekening gehouden met eventuele doorvertaling van de koopkrachtbesluitvorming naar CN.
- Aandachtspunt is dat sommige maatregelen gevolgen kunnen hebben voor de complexiteit, of bestaande knelpunten in de fiscaliteit kunnen vergroten.

A. Pakketten met dekking via tarieven en heffingskortingen box 1
- De mogelijkheden om het mediane koopkrachtcijfer te verbeteren zijn beperkt indien maatregelen worden gedekt via de tarieven en de heffingskortingen in box 1. Dat komt doordat een koopkrachtverbetering voor de ene groep leidt tot een verslechtering (vanwege dekking) voor andere groepen.
- Ook indien dekkingsmaatregelen worden gericht op groepen met een gunstige koopkrachtontwikkeling (bijv. gepensioneerden), zijn de mogelijkheden voor koopkrachtverbetering beperkt. Dat komt doordat deze groepen te klein zijn om hier substantiële lastenverlichting uit te financieren. De groep gepensioneerden bestaat bijvoorbeeld uit 2,1 miljoen huishoudens, ten opzichte van 5,3 miljoen werkenden en 600 duizend uitkeringsgerechtigden (totaal aantal huishoudens 8,1 miljoen).
- Tabel 1 illustreert dit met variant A1, A2 en A3.
- Pakket A1 verlaagt de ouderenkorting met € 200 en past met de opbrengst de tabelcorrectiefactor meer toe dan in het CA was voorzien (62% i.p.v. 48%). Het gaat om een budgettaire schuif van ongeveer € 0,4 miljard.
  - Hierdoor verslechtert de koopkracht van gepensioneerden naar 0,0%, terwijl de koopkracht van de andere groepen maximaal 0,1%-punt verbetert. Het mediane koopkrachtcijfer verbetert niet, en het armoedecijfer blijft gelijk op 2,7%.
- Pakket A2 schrapt de vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027 volledig, en verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 50 per jaar. Dit brengt de mediane koopkracht naar 0,0%. Dit wordt vervolgens gedekt door het tarief in de eerste en tweede schijf te verhogen met 0,31%-punt. Het gaat om een budgettaire schuif van ongeveer € 1,6 miljard. Het mediane koopkrachtcijfer van het totale pakket blijft dan per saldo gelijk op -0,4%, en ook het armoedecijfer blijft gelijk op 2,7%.
- Pakket A3 verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 95. Dit wordt gedekt door het aanvangspunt toptarief te bevriezen op het niveau van 2026 (€ 78.427 i.p.v. € 80.578), waardoor hogere inkomens sneller in het hoogste belastingtarief belanden. Het gaat om een budgettaire schuif van € 0,8 miljard.
  - Als gevolg van dit pakket verbetert het mediane koopkrachtcijfer met 0,1%-punt naar -0,3%. Het armoedecijfer daalt naar 2,6%, hoewel de onderliggende mutatie klein is (circa -2.000 personen).
  - Een verlaging van het aanvangspunt met € 10.000 geeft meer ruimte om de arbeidskorting verder te verhogen. Dit verbetert de mediaan van alle huishoudens naar 0,0%, maar pakt sterk nivellerend uit.

Tabel 1: Pakketten met dekking via tarieven en heffingskortingen

	Basispad	**Pakket A1**	**Pakket A2**	**Pakket A3**
	o.b.v cMEV	Gedeeltelijk schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verlagen OUK	Schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verhogen AK, verhogen TES en TTS	Aanvangspunt toptarief bevriezen en verhogen AK
Inkomensgroep				
1e 20%- groep	-0,1%	-0,3%	-0,1%	0,0%
2e 20%- groep	-0,3%	-0,4%	-0,2%	-0,2%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,3%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,5%	-0,6%	-0,5%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,3%	-0,4%	-0,4%
Inkomensbron				
Werkenden	-0,5%	-0,4%	-0,5%	-0,4%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,4%	-0,5%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,0%	0,4%	0,3%
Huishoudtype				
Tweeverdieners	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
Alleenstaanden	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,3%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,4%
Kinderen				
Huishoudens met kinderen	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,3%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,5%	-0,5%	-0,4%
Alle huishoudens	**-0,4%**	**-0,4%**	**-0,4%**	**-0,3%**
Armoede onder personen	**2,7%**	**2,7%**	**2,7%**	**2,6%**
Mutatie aantal personen (basispad: 470.000)	n.v.t.	-500	+500	-2.000
Kinderarmoede	**2,4%**	**2,4%**	**2,4%**	**2,3%**
Mutatie aantal kinderen (basispad: 75.000)		0	0	-500

B. Pakketten met mogelijke dekking buiten het koopkrachtdomein.

- Uitgangspunt in B1 en B2 is dat de mediane koopkracht op 0,0% uitkomt. Zie tabel 2. Het armoedecijfer daalt in beide pakketten naar 2,6%.
- Pakket B1 schrapt de vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027 volledig, en verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 40 per jaar. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,8 miljard.
  - Verlaging van het tarief van de eerste schijf en tweede schijf met 0,05%-punt in plaats van verhoging van de arbeidskorting heeft nagenoeg identieke koopkrachtuitkomsten.
- Pakket B2 verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 180 per jaar. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,4 miljard. Dit pakket heeft als nadeel dat het lastig uit te leggen is dat het kabinet de schijfgrenzen onvolledig indexeert, maar wel ruimte heeft om de arbeidskorting te verhogen.
- De pakketten kunnen gedekt door het versoberen of afschaffen van fiscale regelingen. Het afschaffen of versoberen van fiscale regelingen of het aanpassen van belastingsoorten werkt negatief door in de koopkracht via de inflatie of via de loonruimte. Dit wordt pas zichtbaar bij de MEV. Het koopkrachtcijfer valt dan lager uit. Om in de MEV op een mediaan koopkrachtcijfer van 0,0% uit te komen, is dus een grotere koopkrachtimpuls nodig dan in pakket B1 en B2.

- Voor dekkingsopties via fiscale regelingen kan geput worden uit de groslijst die is uitgewerkt in het kader van motie-Dassen, die verzoekt opties in kaart te brengen om de belastingverhoging op arbeid te verminderen via negatief geëvalueerde fiscale regelingen (zie daarvoor het stuk bij agendapunt 2 van de vierhoek en bijlage 3). Deze lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten door het coalitieakkoord of ingaan tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen. Uiteraard dient de invulling van motie-Dassen in het geheel gewogen te worden.

Tabel 2: pakketten met dekking buiten de IB (zonder effect op inflatie)

	Basispad	**B1**	**B2**
	o.b.v cMEV	Schrappen vrijheidsbijdrage burgers, verhoging AK +€40	Verhoging AK +€180
Inkomensgroep			
1e 20%- groep	-0,1%	0,2%	0,1%
2e 20%- groep	-0,3%	0,1%	0,1%
3e 20%- groep	-0,4%	0,0%	0,0%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,1%	-0,1%
5e 20%- groep	-0,4%	0,0%	0,0%
Inkomensbron			
Werkenden	-0,5%	-0,1%	-0,1%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,2%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,7%	0,4%
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-0,4%	0,0%	0,0%
Alleenstaanden	-0,4%	0,0%	0,0%
Alleenverdieners	-0,4%	0,0%	0,0%
Kinderen			
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,0%	0,0%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,1%	-0,1%
Alle huishoudens	**-0,4%**	**0,0%**	**0,0%**
Armoede onder personen	**2,7%**	**2,6%**	**2,6%**
Mutatie aantal personen (basispad: 470.000)	n.v.t.	-5.000	-4.000
Kinderarmoede	**2,4%**	**2,3%**	**2,3%**
Mutatie aantal kinderen (basispad: 75.000)	n.v.t.	-500	-500

C. Effect andere inzet middelen nieuwe kindregeling op armoedecijfer

- Indien de middelen voor de nieuwe kindregeling volledig worden ingezet voor een verhoging van de kindbedragen in het kindgebonden budget, dan verlaagt dit het armoedecijfer met 0,02%-punt (ongeveer 2.500 personen).
- De inzet van de enveloppe op deze wijze is (iets) gerichter op lage inkomens en kan de afronding doen omslaan (zie bijlage 1). De maatregel staat echter op gespannen voet met het voornemen uit het coalitieakkoord om meer zekerheid te bieden aan ouders. De kinderbijslag is immers een zeker bedrag, en het kindgebonden budget een (onzekere) toeslag.
- Een alternatief om de afronding om te doen slaan is een intensivering van het Noodfonds energie. Een verhoging van het vergoedingspercentage van 50% naar 75% levert ook een verbetering van het armoedecijfer met 0,02%-punt op. De kosten hiervan zijn circa € 80 mln.

Bijlage 1: Variant kindregeling

- Naar aanleiding van de politieke vierhoek van 18/8 is een variant doorgerekend waarbij de middelen voor kindregelingen in 2027 ingezet wordt voor verhoging van het WKB. Tabel 5 laat de resultaten zien.
- Bij de inzet volgens het bestedingsplan daalt het kindgebonden budget voor een gezin met inkomen van € 60.000 met € 306 naar € 5.047 en stijgt de kinderbijslag met € 360 naar € 3.865. Als de enveloppe volledig wordt ingezet op het kindgebonden budget dan stijgt voor dit gezin het kindgebonden budget hierdoor met € 356 naar € 5.709 en blijft de kinderbijslag op € 3.504.

Tabel 5: Alternatieve invulling nieuwe kindregeling

	Basispad	**C1**
	o.b.v cMEV	300 mln. in WKB
Inkomensgroep		
1e 20%- groep	-0,1%	-0,1%
2e 20%- groep	-0,3%	-0,3%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,4%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,5%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,4%
Inkomensbron		
Werkenden	-0,5%	-0,5%
Uitkeringsgerechtigden	-0,4%	-0,4%
Gepensioneerden	0,3%	0,3%
Huishoudtype		
Tweeverdieners	-0,4%	-0,4%
Alleenstaanden	-0,4%	-0,4%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,4%
Kinderen		
Huishoudens met kinderen	-0,3%	-0,3%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,5%
Alle huishoudens	**-0,4%**	**-0,4%**
Armoede onder personen	**2,7%**	**2,6%**
Mutatie aantal personen (basispad: 470.000)	n.v.t.	-2.500
Kinderarmoede	**2,4%**	**2,3%**
Mutatie aantal kinderen (basispad: 75.000)	n.v.t.	-1.000

Bijlage 2: Budgettaire gevolgen pakketten, in prijzen 2026 in miljoenen euro's

De budgettaire bedragen vanaf 2028 zijn voorlopig.

Pakket A1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Verlagen ouderenkorting met 200 euro	398	398	398	398	398	398
Gedeeltelijk terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers (tcf toepassen voor 62% i.p.v. 48%)	−407	−407	−407	−407	−407	−407
Totaal	**-9**	**-9**	**-9**	**-9**	**-9**	**-9**

Pakket A2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502
Arbeidskorting (knikpunt 2) verhogen met 50 euro	−101	−103	−104	−104	−107	−115
TES en TTS verhogen met 0,31%-punt	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564
Totaal	**−39**	**−41**	**−42**	**−42**	**−46**	**−53**

Pakket A3

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Aanvangspunt toptarief bevriezen in 2027 op niveau 2026	750	750	750	750	750	750
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 95 euro	−749	−749	−749	−749	−749	−749
Totaal	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**

Pakket B1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Terugdraaien vrijheidsbijdrage voor burgers in 2027	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502	−1.502
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 40 euro	−314	−314	−314	−314	−314	−314
Totaal	**−1.816**	**−1.816**	**−1.816**	**−1.816**	**−1.816**	**−1.816**

Pakket B2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 180 euro	−1.416	−1.416	−1.416	−1.416	−1.416	−1.416
Totaal	**−1.416**	**−1.416**	**−1.416**	**−1.416**	**−1.416**	**−1.416**

Bijlage 3: Dekkingsopties (in lijn met agendapunt 2) voor paragraaf B

Tabel. Groslijst in het kader van motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting en premies						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	2068
Afschaffen cultuurgrond-vrijstelling (OVB)	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	586	586	586	586	2027
Verhogen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
Maatregelen in de omzetbelasting[2]						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
Maatregelen in overige belastingen						

[2] De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Toespitsen belastingvermindering EB op burgers	0	0	0	401	371	2035
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Algemene Fiscale Politiek

Persoonsgegevens

nota

Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026

Datum
20 augustus 2026

Notanummer
2026-0000348224

Bijlagen
geen

Aanleiding

- De motie Dassen[1] is aangenomen in de Kamer en roept op om ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen af te schaffen of aan te passen en de opbrengsten daarvan in te zetten om de lastenverzwaring op arbeid te verminderen.
- Verder geldt dat de toezegging is gedaan naar aanleiding van de motie Maatoug[2] om na een evaluatie van een fiscale regeling te beoordelen of een horizonbepaling aan de regeling dient te worden toegevoegd.
- Recentelijk zijn vier evaluaties (bos-, natuur-, en cultuurgronden; verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers; de jaarlijkse schenkbelasting vrijstelling ouder-kind, en de werkkostenregeling) opgeleverd. Voor deze evaluaties is een kabinetsreactie toegezegd. Er zijn tien fiscale regelingen doorgelicht op hun doeltreffend- en doelmatigheid. Voor zes van deze regelingen geldt dat zij niet doeltreffend of doelmatig zijn. Volgens de begrotingsregels dient het kabinet aan te geven hoe hiermee om te gaan.

Bespreekpunten

1) Is de vierhoek akkoord met de invulling van motie Dassen (kopje A) conform tabel 1?
2) Is de vierhoek akkoord om de toezegging ten aanzien van motie Maatoug te herzien (kopje B)?
3) Is de vierhoek ten aanzien van de recente evaluaties akkoord om volgens de aanbevelingen uit de respectievelijke evaluaties (kopje C):
    a. Het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers af te schaffen;
    b. De natuurgrondvrijstelling in de overdrachtsbelasting (OVB) af te schaffen;
    c. Later te bezien in welke mate de bosbouwvrijstelling en de cultuurgrond en kavelruilvrijstelling in de OVB aangepast of afgeschaft kunnen worden;
    d. Gegeven de recente aanpassing de werkkostenregeling niet verder aan te passen, en;
    e. Een horizonbepaling op te nemen voor de geëvalueerde regelingen die niet omgevormd of afgeschaft worden[3], met uitzondering van de

[1] Kamerstuk II 2025/2026, 36 848, nr. 101 (zie hier de digitale versie).
[2] Kamerstuk II 2022/2023, 36 202, nr. 112 (zie hier de digitale versie).
[3] Het gaat hierbij om de OVB vrijstelling cultuurgrond, -kavelruil, en herverkaveling, de vrijstelling vergoedingen bos- en natuur, de vrijstelling box 3 bos en natuur.

jaarlijkse schenkbelastingvrijstelling ouder-kind, de werkkostenregeling en de natuur- en cultuurgrondvrijstellingen.

A. Motie dassen

- Motie Dassen "verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota." Op 23 juni 2026 is de Kamer per brief geïnformeerd dat het kabinet de mogelijke beleidsopties tijdens de augustusbesluitvorming zal wegen. Hierbij gaat het om de voorgenomen belastingverhoging op arbeid (vrijheidsbijdrage).
- Er zijn op dit moment 55 regelingen die als 'negatief beoordeeld' kwalificeren op basis van de scores in het ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen'.[4]
- Tabel 1 bevat een voorstel om tegemoet te komen aan motie Dassen.
- Daarnaast bevat bijlage 1 een groslijst van negatief geëvalueerde fiscale regelingen. Op grond van het coalitieakkoord zijn mogelijke aanpassingen op het terrein van de eigenwoningregeling en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) buiten beschouwing gelaten.
- De invulling van de motie Dassen moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 1. Voorstel invulling motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen willekeurige afschrijving starters	0	0	2	4	8	2032
Afschaffen startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	0	0	1	1	1	2032
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen ovb natuurgrondvrijstelling*	0	2	2	2	2	2028
Totaal	**0**	**6**	**9**	**11**	**15**	

** Over de bosbouw-, cultuurgrond- en kavelruilvrijstellingen is een BWO geweest tussen de sFIN, SLVVN en MLVVN. De uitkomsten van dit overleg worden nog gewogen.*

B. Horizonbepalingen (motie Maatoug)

Achtergrond

- Motie Maatoug roept op om bij bestaande fiscale regelingen horizonbepalingen op te nemen.
- Een horizonbepaling geeft aan dat een regeling uitgefaseerd of afgeschaft wordt. De bepaling wordt alleen geactiveerd als aan de daarin opgenomen voorwaarden voldaan is (en ook dan is er nog een politiek weegmoment). Hierbij gaat het vaak om het feit dat de regeling negatief geëvalueerd moet zijn.
- Deze motie is destijds door het kabinet nader ingevuld met de toezegging dat bij nieuwe regelingen en na evaluaties expliciet afgewogen wordt of een horizonbepaling op zijn plaats is waarbij het uitgangspunt is dat een horizonbepaling wordt opgenomen tenzij dat niet past bij het karakter de fiscale regeling.

---

[1] Dit betekent dat de regeling ten minste voldoet aan één van de volgende criteria:
- de reden tot overheidsingrijpen ontbreekt (vraag 1 toetsingskader fiscale regelingen);
- beoordeeld als niet doeltreffend is;
- beoordeeld als niet doelmatig is;
- beoordeeld als zeer complex is voor de uitvoering, of;
- beoordeeld als zeer complex is voor de gebruikers.

- Hierbij is dit 'karakter' afgebakend tot de voorwaarden dat:
    - er nationale beleidsruimte bestaat ten aanzien van de fiscale regeling;
    - de regeling niet enkel ziet op het vergemakkelijken van de uitvoering;
    - geen sprake moet zijn van een regeling die niet los te zien is van het stelsel waarmee het aflopen daarvan disproportionele gevolgen zou hebben (pensioenen, enzovoort), en;
    - de horizonbepaling zelf geen onevenredige afbreuk doet aan de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling zelf.
- Afgelopen kabinetten hebben afgezien van het opnemen van extra horizonbepalingen bij bestaande fiscale regelingen.
- Ook kan een horizonbepaling lastig uitvoerbaar zijn voor de Belastingdienst. Vanuit uitvoeringsperspectief dient een horizonbepaling gecombineerd te worden met besluitvorming ruim voor het aflopen daarvan. Vaak is afschaffing bij het besluitvormingsmoment al helemaal niet meer mogelijk.

Voorstel
- Voorstel is om de toezegging om horizonbepalingen op te nemen bij fiscale regelingen aan te scherpen door aan te geven dat:
    - Voor bestaande regelingen alleen een horizonbepaling op te nemen als de evaluatie(uitkomsten) daar aanleiding toe geven;
    - Alleen een horizonbepaling op te nemen als de nieuwe of bestaande regeling niet tijdelijk van aard is;
    - Verder bij het opnemen van een horizonbepaling de termijn beter af te stemmen op de uitvoeringsmogelijkheden bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane.
- Aanbevolen wordt om net als de eerdere toezegging deze verduidelijking aan de Kamers kenbaar te maken via de bijlage Fiscale Regelingen bij de Miljoenennota.

C. Kabinetsreactie evaluatie fiscale regelingen

Achtergrond
- Er zijn recentelijk een aantal fiscale regelingen negatief geëvalueerd. In de begrotingsregels is vastgelegd dat het uitgangspunt is om negatief geëvalueerde regelingen af te schaffen, aan te passen of in een kabinetsreactie na het eerstvolgende besluitvormingsmoment toe te lichten waarom de fiscale regeling gehandhaafd blijft.
- De volgende fiscale regelingen zijn (op onderdelen) negatief geëvalueerd:
    - de bosbouwvrijstelling;
    - de OVB vrijstellingen cultuurgrond, natuurgrond, en kavelruil;
    - het verlaagde accijnstarief kleine bierbrouwers, en;
    - de werkkostenregeling (alleen de vrijstelling bedrijfseigen producten)[5].
- Daarnaast geldt voor de evaluatie van de jaarlijkse ouder-kind-schenkvrijstelling dat de doelmatigheid niet kan worden beoordeeld omdat de juiste hoogte van de vrijstelling onlosmakelijk verbonden is aan het maatschappelijke perspectief waartegen de schenk- en erfbelasting wordt beoordeeld. In dit geval vragen de begrotingsregels dat de kabinetsreactie

[5] Als systeem is de WKR doeltreffend en deels doelmatig, maar uit de evaluatie van de WKR volgen een aantal aanbevelingen om de WKR te vereenvoudigen. De WKR is inmiddels aangepast op het onderdeel waar deze ondoelmatig scoorde, te weten de bedrijfseigen producten.

ingaat op de mogelijkheden een dergelijke niet doorslaggevende evaluatie-uitkomst in de toekomst te voorkomen.

- In de eerdere aanbiedingsbrieven bij al deze evaluaties is de toezegging gedaan om de beleidsreactie integraal in augustus mee te wegen of was sprake van een demissionair kabinet waarbij in de aanbiedingsbrief de inhoudelijke reactie is uitgesteld.
- Het voorstel is om het verlaagde accijnstarief voor kleine bierbrouwers af te schaffen en de natuurgrondvrijstelling in de overdrachtsbelasting af te schaffen (zie tabel 1).
- Voor de bosbouwvrijstelling en voor de cultuurgrond- en kavelruilvrijstelling in de overdrachtsbelasting zal later worden bezien in welke mate deze aangepast of afgeschaft kunnen worden. Hierbij zal oog gehouden worden voor de wens om het belastingstelsel te vereenvoudigen en het geld wat hiermee vrijgemaakt kan worden effectiever in te zetten.
- In lijn met kopje B wordt daarnaast voorgesteld om een horizonbepaling op te nemen bij de volgende geëvalueerde fiscale regelingen:
    - Kavelruil en herverkaveling vrijstelling OVB
    - Box 3 natuur- en bosgrondvrijstelling
    - Vrijstelling vergoedingen bos- en natuurbeheer inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting
- Deze horizonbepaling voorziet erin dat de regelingen automatisch aflopen in 2036, indien zij nogmaals negatief geëvalueerd worden in lijn met de herziene uitgangspunten. Bij de jaarlijkse ouder-kind vrijstelling en de werkkostenregeling geldt dat deze puur voor het vergemakkelijken van de administratieve lastendruk.

Bijlage 1: Overige opties negatief geëvalueerde fiscale regelingen

- Onderstaande lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten op grond van het coalitieakkoord of die tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen in gaan. In het coalitieakkoord is bijvoorbeeld opgenomen dat de eigenwoningregelingen en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) niet worden aangepast. Dit is een aanvulling op tabel 1
- Veelal betreft het beleidsopties zoals geschetst in het ambtelijk rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid' volgen[6]. De lijst met maatregelen is verder aangevuld met uitkomsten van recentere evaluatieonderzoeken.
- Voor alle beleidsopties is er van uitgegaan dat ze worden meegenomen in het Belastingplan 2027.
- De invulling van de motie moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 2: Overige beleidsopties in het kader van de motie Dassen.

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	2068
Afschaffen cultuurgrond-vrijstelling (OVB)	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	586	586	586	586	2027
Verhogen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
Maatregelen in de omzetbelasting[7]						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	2028

[6] Kamerstuk 36800 IX, nr. C.
[7] De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
Maatregelen in overige belastingen						
Toespitsen belastingvermindering EB op burgers	0	0	0	401	371	2035
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

Ministerie van Financiën

Persoonsgegevens

DEP.V
TER BESLISSING
Aan
de minister

Knapwerk, dank!

Datum
21 augustus 2026

Notanummer
2026-0000347950

Bijlagen
1. Miljoenennota 2027
2. Bijlagen Miljoenennota
3. MR-aanbiedingsformuli
4. Aanbiedingsbrief Miljoe
5. Aanbiedingsbrief Miljoe

nota

Miljoenennota (incl. bijlagen) voor begrotingsraad 26 augustus

Aanleiding

Op woensdag 26 augustus wordt de Miljoenennota voor de tweede keer behandeld in de begrotingsraad. In deze versie zijn opmerkingen en nagezonden tekstsuggesties uit de eerste bespreking verwerkt. De bijlagen liggen voor het eerst voor in de MR. Tijdens de aanstaande begrotingsraad kunt u mandaat vragen om de Miljoenennota ter advisering aan te bieden aan de Raad van State en verder af te ronden.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de verwerking van de opmerkingen uit de eerste begrotingsraad? *Zie gele arceringen in bijlage 1.*
- Bent u akkoord met de verzending van de Miljoenennota en bijlagen naar AZ voor de begrotingsraad van 26 augustus?
    - In dat geval verzoeken wij u om het bijgevoegde MR-aanbiedingsformulier te ondertekenen.
- Op vrijdag 28 augustus wordt de Miljoenennota verzonden naar de Raad van State. Vooruitlopend op de verzending verzoeken wij u bijgevoegde aanbiedingsbrieven voor het Kabinet van de Koning en de Raad van State te ondertekenen.

Kernpunten

- Opmerkingen uit de eerste begrotingsraad zijn conform de terugkoppeling verwerkt op basis van de ambtelijke inbreng van departementen. Met gele markeringen zijn de wijzigingen in de tekst aangegeven. In het bijzonder wijzen wij u op de onderstaande punten:
    - In de inleiding is toegevoegd dat verschillende maatschappelijke opgaven samen met o.a. het maatschappelijk middenveld aangepakt moeten worden.
    - De (voorlopige) resultaten van verschillende Taskforces zijn benoemd op verschillende plekken in H1.
    - Op verzoek van SZW zijn nuanceringen gemaakt bij de groei van de sociale zekerheid en arbeidsmarktkrapte en is het belang van publieke investeringen genoemd.
    - Op verzoek van IenW zijn enkele nuanceringen gemaakt bij de staat van de infrastructuur in Nederland.
    - Op verzoek van KGG is een stukje over energieonafhankelijkheid toegevoegd aan H3. In H2 wordt tevens ingegaan op de

21/8

invoeringsdata van de verschillende maatregelen uit het energiepakket, conform toezegging tijdens het energiepakketdebat.
    - Op verzoek van VWS is toegevoegd dat de hervormingen in de zorg niet enkel budgettair van aard zijn maar ook ten goede komen aan de bestendigheid van de sector.
    - U heeft verzocht om de ontwikkeling van de lasten in een breder perspectief te presenteren. In de nieuwe versie in een concept opgenomen van een dergelijke paragraaf (zie 2.6). Hierin is een vergelijking met de rest van de EU opgenomen, de ontwikkeling van de collectieve lastendruk, en een uitsplitsing van de beleidsmatige lastendruk (naar huishoudens/bedrijven/buitenland en arbeid/kapitaal/consumptie).
- Bijgevoegd vindt u tevens de bijlagen van de Miljoenennota. Veel cijfers zijn nog niet bekend en worden aangevuld zodra de besluitvorming en de definitieve MEV beschikbaar is.
- In de begrotingsraad vraagt u mandaat voor de verdere afronding van de Miljoenennota. Hiervoor ontvangt u begin volgende week een separate adviesnotitie.

Proces

Dag	Datum	Activiteit
Maandag	24-08	Verzending Miljoenennota naar Algemene Zaken
Woensdag	26-08	Tweede begrotingsraad
Vrijdag	28-08	Verzending Miljoenennota aan Raad van State
PM	PM	Politiek horen Miljoenennota
Woensdag	09-09	Afronding Miljoenennota
Dinsdag	15-09	Prinsjesdag

Communicatie
Tijdens het communicatieoverleg van maandag 24 augustus wordt er met u gesproken over de opzet van de visuele samenvatting. Deze wordt uiteindelijk toegevoegd aan de Miljoenennota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Inhoud van de Miljoenennota kan voor Prinsjesdag niet openbaar gemaakt worden.

Politieke vierhoek 21 augustus – Scenario's box 3

Aanleiding

Op 19 juni jl. is een Kamerbrief verzonden waarin mogelijke aanpassingen voor box 3 worden aangekondigd. De aanpassingen zijn uitgebreid tot vier verschillende scenario's voor box 3.

Bespreekpunten

1. Naar welk scenario gaat de voorkeur uit van de leden van de vierhoek?
2. Hoe moet de derving die voortvloeit uit het voorkeursscenario gedekt worden?

Toelichting

- Op dit moment vindt behandeling van de Wet werkelijk rendement (WWR) plaats in de Eerste Kamer. De wet moet per 2028 ingaan en is opgenomen in het basispad (scenario 0). Daarvan zijn geen budgettaire gevolgen omdat de WWR is opgenomen in het basispad.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen. Hieronder worden verschillende scenario's voorgelegd met de daarbij behorende consequenties.

<u>Scenario 0: wetsvoorstel WWR zonder aanpassingen</u>

- Dit is het vertrekscenario zoals ook opgenomen in het basispad waarbij invoering per 2028 is voorzien.
- Iedere aanpassing ten opzichte van scenario 0 heeft (aanzienlijke) budgettaire consequenties.

In de hierna opgenomen tabel treft u de budgettaire gevolgen van de scenario's 1 tot en met 4. Daarna de beschrijving van de gevolgen in bredere zin van de vier varianten.

	In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
1	**Scenario 1: Novelle met verbeteringen WWR**							
1.1	Carry back 1 jaar	-1.387	-1.145	-594	-409	-3.535	-4.379	-14
1.2	Doorschuifregeling echtscheiding & huwelijk	-2	-4	-6	-7	-19	-66	0
1.3	Aanpassing definitie startups & scale ups	-73	-50	-42	-34	-199	-297	0
1.4	Groen beleggen*	-100	-100	-100	-100	-400	-800	-100
1.5	Doorschuifregeling NSW-landgoederen	-1	-2	-2	-3	-8	-29	-13
1.6	Vrijstelling NSW-landgoederen	-8	-9	-9	-10	-36	-85	-20
1.7	Partiële belastingplicht alleen box 3	-12	-12	-12	-12	-48	-96	-12
	Saldo (maximaal bedrag 1.1 t/m 1.7)	-1.582	-1.320	-763	-572	-4.237	-5.723	-146
1.8	Sleutel verlagen tarief met 1%-punt	-257	-257	-257	-257	-1.028	-2.056	-257
1.9	Sleutel verhogen heffingsvrije resultaat met €100	-69	-69	-69	-69	-276	-552	-69
2	**Scenario 2: WWR per 2028, daarna VWB per 2030**							
	WWR per 2028 (basispad)	0	0	0	0			0
	VWB per 2030 (vastgoed + effecten)	0	0	-3.282	-2.371			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen	0	0	-376	-271			-10
	Saldo	0	0	-3.658	-2.642	-6.300	-12.911	-100
3	**Scenario 3: Geen WWR, VWB per 2030**							
	Uitboeken WWR	-1.059	-74					
	Voortzetten tegenbewijsregeling	-2.988	-2.708					
	VWB per 2030 (vastgoed + effecten)			-3.282	-2.371			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.047	-2.782	-3.658	-2.642	-13.129	-19.740	-100
4	**Scenario 4: VWB uitbreiden 2028, volledig 2030**							
	VWB (vastgoed + effecten)	-4.311	-2.592	-1.940	-1.536			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.311	-2.592	-2.316	-1.807	-11.026	-15.624	-100

*Invoering groen beleggen per 2028 vereist al budget in 2027 van ca 50-100 mln.

Scenario 1: Novelle met aanpassingen wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3, met besluitvorming over vermogenswinst volgend jaar

- In de kamerbrief van 19 juni zijn een 7-tal aanpassingen plus 2 parameterwijzigingen in kaart gebracht. Deze kunnen tezamen of afzonderlijk ingevoerd worden.
- Een aantal aanpassingen interacteert met de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting – de budgettaire gevolgen van een carry-back of een doorschuifregeling voor huwen en scheiden zijn bijvoorbeeld anders bij een volledige vermogenswinstbelasting.[1] Deze interactie is niet verwerkt in tabel 1.
- Belangrijkste voordeel: Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De kritiek op het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) wordt weggenomen. Namelijk:
    - onbelast blijven van hoge rendementen (belasting is nu gemaximeerd door het forfait van 6%). Dit leidt tot een aanzienlijke budgettaire derving;
    - tegenbewijsregeling stuit op weerstand van met name vastgoedbeleggers, omdat de tegenbewijsregeling is gebaseerd op vermogensaanwas en vanwege het ontbreken van een verliesverrekening en kostenaftrek.
- Belangrijkste nadeel: Dit neemt de fundamentele kritiek op de vermogensaanwasbelasting bij sommige stakeholders nog niet weg. Er blijft onduidelijkheid bestaan of en wanneer een overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting plaats gaat vinden. Besluitvorming en uitwerking over de route naar vermogenswinst kan in dit scenario volgend jaar volgen. Omdat besluitvorming later volgt is invoering VWB per 2030 is in dit scenario niet haalbaar.
- Over de maatregelen 1.1 tot en met 1.5 en 1.7 doet de Belastingdienst uitvoeringstoetsen. De voorlopige conclusies zijn dat de aanpassingen inpasbaar zijn, maar wel zullen leiden tot verdringing in het ICT-portfolio van een aantal procesverbeteringen die gepland staan in 2029. Deze procesverbeteringen zijn belangrijk voor de dienstverlening aan burgers.
- De aanpassingen uit de novelle en met name de introductie van de carry back per 2029 vergt een grote inzet op het gebied van ICT. Daarnaast vragen de maatregelen in de novelle een extra formatie van ruim 95 FTE. De voorlopige achterwaartse verliesverrekening wordt niet door IV-ondersteund en vraagt dus veel handmatig werk.

Scenario 2: WWR per 2028, daarna volledige vermogenswinstbelasting (VWB) per 2030

- De WWR treedt - inclusief eventuele aanpassingen - per 2028 in werking. Het kabinet neemt nu het principebesluit over de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting, inclusief de bijbehorende dekking. Indien deze augustus hierover wordt besloten, is 2030 het eerst mogelijke moment van invoering.
- Belangrijkste voordeel: Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De nadelen van het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) worden per 2028 weggenomen (zie uitgebreider bij scenario 1). De fundamentele kritiek van sommige stakeholders tegen een vermogensaanwasbelasting wordt per 2030 weggenomen.
- Belangrijkste nadeel: Meerdere opeenvolgende stelselwijzigingen. Er wordt niet direct overgegaan naar een vermogenswinstbelasting, maar tot 2030 geldt een vermogensaanwasbelasting.
- Voor inwerkingtreding per 2030 staat er tijdsdruk op het wetgevingsproces, inclusief parlementaire behandeling om 2030 daadwerkelijk te halen. Om dit te halen is van belang dat de overkoepelende vormgevingskeuzes bij de WWR als uitgangspunt worden genomen en niet ter discussie komen te staan (bijvoorbeeld keuzes over grondslag, waardering, fiscaal partnerschap, vormgeving heffingsvrij resultaat, vrijstellingen, kostenaftrek). Dit geldt ook voor scenario 3 en 4.

Scenario 3: WWR intrekken, daarna volledige VWB per 2030

- Het kabinet trekt de WWR in, met als gevolg dat het huidige forfaitaire stelsel met tegenbewijsregeling langer van kracht blijft. In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting.
- Belangrijkste voordeel: Voorkomt meerdere opeenvolgende stelselwijzigingen, de stap naar het gewenste eindbeeld (volledige vermogenswinstbelasting) wordt in één keer gezet. Dit komt tegemoet aan de weerstand onder beleggers (in aandelen) en het bedrijfsleven tegen de WWR.

[1] Bij een vermogenswinstbelasting heeft carry back een kleiner budgettair beslag doordat alleen gerealiseerde vermogensontwikkeling in aanmerking wordt genomen, waardoor minder vaak sprake is van verliezen. De doorschuifregeling bij huwen en scheiden krijgt juist een groter budgettair belang.

- Belangrijkste nadeel: De nadelen van het huidige forfaitaire stelsel blijven echter in stand in de tussenliggende periode. Het intrekken van de WWR leidt tot aanzienlijke budgettaire gevolgen (tabel 1, scenario 3). Deze budgettaire gevolgen dienen conform begrotingsregels te worden gedekt.
- Er zal naar verwachting druk komen van vastgoedbeleggers om de tegenbewijsregeling aan te passen door bijvoorbeeld kostenaftrek toe te voegen. Dit zou zorgen voor een forse extra budgettaire derving.

Scenario 4: VWB in de WWR uitbreiden per 2028

- In dit scenario wordt in de WWR de vermogenswinstbelasting per 2028 uitgebreid naar alle financiële instrumenten (aandelen, obligaties, opties etc.). In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting voor alle vermogensbestanddelen.[2]
- Belangrijkste voordeel: met onroerende zaken en financiële instrumenten geldt zo snel mogelijk vanaf 2028 voor het overgrote deel van het vermogen in box 3 een vermogenswinstbelasting.
- Belangrijkste nadeel: Consequenties voor de inpasbaarheid van andere trajecten en alleen maakbaar mits beperkingen in de uitvoering hieronder worden geaccepteerd.
- Vereiste is dat de kamerbehandeling voorspoedig is, dat betekent uiterlijk 31-12-2026 door beide Kamers aangenomen.
- Maakbaarheid per 2028 is mogelijk. Als VWB zou worden ingebouwd in het IV-systeem op een volledige en juiste wijze, is dit niet mogelijk per 2028 vanwege beperkingen in het IV systeem. Om toch een zo snel mogelijke invoering mogelijk te maken, betekent dit dat moet worden voortgebouwd op de architectuur van de WWR, en zijn er vanuit de tijdsklem beperkingen aan wat er maakbaar is voor de jaren 2028 en 2029. Er kunnen niet voldoende invulvelden worden ingebouwd waardoor (een deel van) de gegevens bij elkaar worden samengeteld in het laatste invulveld, wat een beperking van toezicht en handhaving betekent.
- Inpasbaarheid van box 3 vraagt veel capaciteit. Dit heeft de volgende consequenties voor andere trajecten:
    - De BAZ kan niet per 2030 (dit geldt voor scenario's 2, 3, 4), de BAZ loopt tenminste één jaar vertraging op.
    - De afbouw van de Aftrek specifieke zorgkosten kan in deze variant volgens voorgenomen tijdpad.
    - Voor de verzachtingen in de Novelle is minder rationale bij het zo snel mogelijk overgaan naar VWB. Deze verzachtingen zijn ook deels niet langer inpasbaar.
    - Ruimte voor eventuele toekomstige wensen voor de komende jaren neemt af. Met deze beperkingen, gaat dit scenario niet ten koste van de vernieuwing (Cool:Gen)
- Gegevensaanlevering door ketenpartners (banken etc.) aan de belastingdienst is per 2028 niet mogelijk. De vooringevulde aangifte van box 3 gegevens is voor 2028 dan ook niet mogelijk. Hierdoor ontbreekt ook de contrainformatie voor toezicht en handhaving waardoor toezicht wordt bemoeilijkt. Ook doet dit een extra beroep op het doenvermogen van burgers. Eerste geluiden van grootbanken zijn dat het wellicht mogelijk is gegevens aan te leveren aan klanten, zodat belastingplichtigen die gegevens zelf kunnen gebruiken voor het doen van aangifte. Het zal echter per bank verschillen in hoeverre ze daartoe in staat zijn.
- Juridisch houdbaarheid: het dragend onderscheid in de huidige WWR tussen vermogensaanwas en vermogenswinst in liquide en illiquide vermogensbestanddelen vervalt grotendeels. Voor de jaren 2028 en 2029 brengt dit een risico voor procedures voor de bestanddelen waarvoor een vermogensaanwasbelasting met zich mee.
- Het voorstel zorgt voor een budgettaire derving die gedekt moet worden. Deze derving ligt cumulatief lager dan bij scenario 3, omdat er niet teruggevallen hoeft te worden op de tegenbewijsregeling.
- Tijdpad voor wetgevingsproces is zeer krap. Risico dat reparatiewetgeving nodig zal zijn.

[2] Directe cryptobeleggingen, verzekeringsproducten en lijfrentes, vorderingen en schulden (voor zover geen financieel instrument), 'overige' vermogensbestanddelen zoals roerende zaken ter belegging en banktegoeden in vreemde valuta.

Dekking budgettaire gevolgen van de scenario's

- Op basis van de begrotingsregels van het kabinet zal de budgettaire derving van mogelijke aanpassingen aan de WWR en een doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting moeten worden gedekt.
- De Tweede Kamer heeft bij de motie Bikker/Eerdmans uitgesproken dat dekking voor eventuele aanpassingen aan de WWR zoals de achterwaartse verliesverrekening moet worden gevonden in het brede domein van vermogen.
- In tabel 2 worden mogelijke dekkingsopties gepresenteerd (niet uitputtend).

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
Constructies								
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	1.377	153
Box 2								
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 400.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning								
w.v. saldo	185	479	-2	-4	-5	657	621	2
w.v. kader	11	11	11	11	11	55	99	11
Vpb								
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.201	3.154	3.098	16.041	28.213	3.043
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	9.635	1.095
Inkomstenbelasting								
Verlagen aangrijpingspunt toptarief met € 3.500	1.242	1.242	1.242	1.242	1.242	6.210	11.178	1.242
Overige maatregelen, waaronder fiscale regelingen								
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	2.314	371
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	227	227	227	227	908	1.816	227
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2.720	5.828	777
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3.216	6.039	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	202	6.21	1.387	188

Ministerie van Financiën

TERSTOND
TER BESLISSING
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus

Datum
24 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349114

Bijlagen
1. Fiscale regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Dinsdag 25 augustus vindt een politieke vierhoek plaats. Vanuit Financiën liggen twee stukken voor, fiscale regelingen en box 3. De stukken zijn aangepast zoals besproken. U ontvangt separaat de annotatie voor alle agendapunten.

Beslispunten

Gaat u akkoord met de agendering van de aangepaste stukken voor fiscale regelingen en box 3?

Kernpunten

- Het stuk over fiscale regelingen is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek en zoals besproken:
  - Ter invulling van motie Dassen is het afschaffen van de bosbouwvrijstelling (incl. terugsluis) toegevoegd. Het afschaffen van de natuurgrondvrijstelling is geschrapt.
  - Een korte verwijzing is opgenomen naar de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.
  - Onderdelen B (horizonbepalingen) en C (recente evaluaties) zijn uit de notitie gehaald.
- Het stuk over box 3 is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek:
  - Alleen scenario 1 (Novelle met verbeteringen WWR) en scenario 4 (VWB uitbreiden 2028, volledig 2030) blijven van de scenario's over in de notitie.
  - Een korte toelichting is toegevoegd over de raming van de tegenbewijsregeling. De kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen. Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

2026-08-24

Ministerie van Financiën

TERSTOND
TER BESLISSING
Aan

de staatssecretaris van Financiën

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Stukken voor politieke vierhoek 25 augustus

Datum
24 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349114

Bijlagen
1. Fiscale regelingen
2. Box 3

Aanleiding

Dinsdag 25 augustus vindt een politieke vierhoek plaats. Vanuit Financiën liggen twee stukken voor, fiscale regelingen en box 3. De stukken zijn aangepast zoals besproken. U ontvangt separaat de annotatie voor alle agendapunten.

Beslispunten

Gaat u akkoord met de agendering van de aangepaste stukken voor fiscale regelingen en box 3?

akkoord

Kernpunten

- Het stuk over fiscale regelingen is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek en zoals besproken:
  - Ter invulling van motie Dassen is het afschaffen van de bosbouwvrijstelling (incl. terugsluis) toegevoegd. Het afschaffen van de natuurgrondvrijstelling is geschrapt.
  - Een korte verwijzing is opgenomen naar de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.
  - Onderdelen B (horizonbepalingen) en C (recente evaluaties) zijn uit de notitie gehaald.
- Het stuk over box 3 is op de volgende punten aangepast op verzoek van de politieke vierhoek:
  - Alleen scenario 1 (Novelle met verbeteringen WWR) en scenario 4 (VWB uitbreiden 2028, volledig 2030) blijven van de scenario's over in de notitie.
  - Een korte toelichting is toegevoegd over de raming van de tegenbewijsregeling. De kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen. Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Politieke Vierhoek
25 augustus 2026

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
24 augustus 2026

Onze referentie

memo

Doorrekening pakketten verbetering koopkracht- en armoedebeeld

De Politieke Vierhoek van 21 augustus heeft gevraagd een aantal beleidspakketten door te rekenen die het koopkracht- en armoedebeeld verbeteren, en daarbij te werken met de volgende uitgangspunten:

- De pakketten waarin het mediane koopkrachtcijfer uitkomt op 0,0% (onderdeel B van het vorige memo) worden zodanig aangepast, dat het mediane koopkrachtcijfer van werkenden ook uitkomt op ten minste 0,0%. Daarbij is ook gewisseld dat niets doen ook een mogelijkheid is.
- De nieuwe doorrekening bevat zowel pakketten waarin de arbeidskorting wordt verhoogd als pakketten waarin dit niet gebeurt. Ook is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de ouderenkorting kan worden verlaagd zodat dat het koopkrachtcijfer van gepensioneerden uitkomt op het cijfer in het basispad.
- In de Vierhoek ging het ook over het door de Tweede Kamer gevraagde "stapelingsrapport". Bijlage 3 is ter kennisname bijgevoegd en gaat in op de aanleiding en inhoud van het rapport, en op hoe het rapport zich verhoudt tot de besluitvorming.

Beslispunten Politieke Vierhoek:
- Welke van de onderstaande varianten heeft uw voorkeur?
- Welke dekking heeft uw voorkeur?

Correctie basispad

- Er is een fout ontdekt in het basispad. Het basispad van de cMEV was gebaseerd op de aanname dat de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten in 2027 wordt afgeschaft. Afgelopen voorjaar is echter besloten om dit met één jaar uit te stellen, dus in 2028 i.p.v. 2027.
- Deze fout is nu hersteld. Als gevolg daarvan komt het mediane koopkrachtcijfer voor alle huishoudens uit op -0,3% (was -0,4%). De koopkracht van uitkeringsgerechtigden komt uit op -0,2% (was -0,4%) de koopkracht van gepensioneerden komt uit op +0,4% (was +0,3%). Het armoedecijfer komt voor 2027 uit op hetzelfde cijfer als 2026, namelijk 2,6% (was 2,7%) en de kinderarmoede komt uit op 2,3% (was 2,4%).
- De correctie van het basispad heeft ook gevolgen voor de pakketten die eerder zijn voorgelegd. Er is minder geld nodig om hetzelfde koopkrachtbeeld te bereiken. Dit memo gaat daarom eerst in op de (bijgewerkte) pakketten die de mediane koopkracht van alle huishoudens verbeteren naar 0,0%. Vervolgens gaat dit memo in op de pakketten die de mediane koopkracht van werkenden verbeteren naar 0,0%.

Overige uitgangspunten van de doorrekening

- De pakketten zijn doorgerekend ten opzichte van het nieuwe basispad.
- In het coalitieakkoord is afgesproken dat nieuw beleid in Europees Nederland in de basis ingevoerd in Caribisch Nederland (CN), tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen. In dit memo is nog geen rekening gehouden met eventuele doorvertaling van de koopkrachtbesluitvorming naar CN.
- Aandachtspunt is dat sommige maatregelen gevolgen kunnen hebben voor de complexiteit, of bestaande knelpunten in de fiscaliteit kunnen vergroten.

Pakketten die de mediaan voor alle huishoudens verbeteren naar 0,0%

- Pakket B1 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,5 miljard.
  - In het vorige memo was volledige toepassing van de tcf niet voldoende om de mediaan naar 0,0% te brengen. Daarvoor moest ook de arbeidskorting verhoogd worden om de mediaan van alle huishoudens op 0,0% te krijgen, waardoor het budgettair beslag hoger was (€1,8 miljard).
- Pakket B2 verhoogt de arbeidskorting met maximaal € 180 per jaar. Dit is een intensivering van € 1,4 miljard.
  - De maatvoering in dit pakket is hetzelfde als in het vorige memo, toen er nog per abuis vanuit werd gegaan dat de tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten in 2027 werd afgeschaft. Dit komt doordat de groep die de tegemoetkoming ontvangt maar zeer beperkt profiteert van de intensivering in de arbeidskorting.
- Pakket B3 verlaagt het tarief van de eerste en tweede schijf met 0,3%-punt, en behoudt de vrijheidsbijdrage burgers (via onvolledige indexatie van de tcf). Daarmee beperkt dit pakket de lastenverzwaring die tegenover de verhoging van het eigen risico staat. Dit is een intensivering van ongeveer € 1,5 miljard.
- Tabel 1 geeft het koopkracht- en armoedebeeld voor de drie pakketten. De mediaan voor alle huishoudens verbetert naar 0,0%. De armoedecijfers blijven gelijk aan het basispad (2,6%), hetzelfde als in 2026.

Tabel 1: Mediane koopkrachtontwikkeling en armoedecijfers bij pakketten die de mediane koopkracht van alle huishoudens verbeteren naar 0,0% (dekking buiten de IB, zonder eventuele doorwerking op lonen en inflatie)

	Basispad Nieuw basispad o.b.v cMEV	**B1** Volledige toepassing tcf	**B2** Verhoging AK (+€180)	**B3** Verlaging TES/TTS (-0,3%-punt)
Inkomensgroep				
1e 20%- groep	-0,1%	0,2%	0,1%	0,2%
2e 20%- groep	-0,3%	0,1%	0,1%	0,1%
3e 20%- groep	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
4e 20%- groep	-0,5%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
5e 20%- groep	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
Inkomensbron				
Werkenden	-0,5%	-0,2%	0,0%	-0,2%
Uitkeringsgerechtigden	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,1%
Gepensioneerden	0,4%	0,7%	0,4%	0,6%
Huishoudtype				
Tweeverdieners	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Alleenstaanden	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Alleenverdieners	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,0%
Kinderen				
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	-0,2%	-0,1%	-0,2%
Alle huishoudens	**-0,3%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**
Armoede onder personen	**2,6%**	**2,6%**	**2,6%**	**2,6%**
Kinderarmoede	**2,3%**	**2,3%**	**2,3%**	**2,3%**
Intensivering in mld. (totaal)	n.v.t.	€ 1,5 mld.	€ 1,4 mld.	€ 1,5 mld.

Pakketten die de mediaan voor werkenden verbeteren naar 0,0%

- In pakket B2 komt de mediaan voor werkenden uit op 0,0%, maar in pakketten B1 en B3 is dit nog niet het geval. Om de mediaan van werkenden in die pakketten naar 0,0% te brengen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Bijvoorbeeld een verhoging van de arbeidskorting of een (extra) verhoging van de tarieven van de eerste en tweede schijf.
- De C-pakketten illustreren dit door voort te bouwen op pakket B1.
- Pakket C1.1 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe (zoals in B1), en verhoogt de arbeidskorting met € 70. Dit is een intensivering van ongeveer € 2,0 miljard.
- Pakket C1.2 past de tabelcorrectiefactor (tcf) volledig toe (zoals in B1), en verlaagt het tarief in de eerste en tweede schijf. Dit is een intensivering van ongeveer € 2,3 miljard.
- Tabel 2 geeft het koopkracht- en armoedebeeld voor beide pakketten. De mediaan van alle huishoudens verbetert in beide pakketten naar +0,1%. De armoedecijfers blijven gelijk aan het basispad (2,6%), hetzelfde als in 2026.
- Ter illustratie: Om de mediaan van werkenden op 0,0% te brengen via de lijn van pakket B3 (verlaging TES/TTS), zou als aanvullende maatregel eenzelfde verhoging van de arbeidskorting (+€70) of eenzelfde (extra) verlaging van TES/TTS (-0,15%-punt) nodig zijn.

Tabel 2: Mediane koopkrachtontwikkeling en armoedecijfers bij pakketten die de mediane koopkracht van werkenden verbeteren naar 0,0% (dekking buiten de IB, zonder eventuele doorwerking op lonen en inflatie)

	Basispad	**C1.1**	**C1.2**
	Nieuw basispad o.b.v cMEV	Volledige toepassing tcf, Verhoging AK (+€70)	Volledige toepassing tcf, Verlaging TES/TTF (-0,15%-punt)
Inkomensgroep			
1e 20%- groep	-0,1%	0,3%	0,3%
2e 20%- groep	-0,3%	0,2%	0,2%
3e 20%- groep	-0,4%	0,1%	0,1%
4e 20%- groep	-0,5%	0,0%	0,0%
5e 20%- groep	-0,4%	0,1%	0,1%
Inkomensbron			
Werkenden	-0,5%	0,0%	0,0%
Uitkeringsgerechtigden	-0,2%	0,0%	0,1%
Gepensioneerden	0,4%	0,7%	0,8%
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-0,3%	0,1%	0,1%
Alleenstaanden	-0,3%	0,1%	0,2%
Alleenverdieners	-0,4%	0,1%	0,1%
Kinderen			
Huishoudens met kinderen	-0,3%	0,1%	0,2%
Huishoudens zonder kinderen	-0,5%	0,0%	0,0%
Alle huishoudens	**-0,3%**	**0,1%**	**0,1%**
Armoede onder personen	**2,6%**	**2,6%**	**2,6%**
Kinderarmoede	**2,3%**	**2,3%**	**2,3%**
Intensivering (totaal)	n.v.t.	€ 2,0 mld.	€ 2,3 mld.

Verlagen ouderenkorting

- Gepensioneerden hebben een relatief gunstige koopkrachtontwikkeling vanwege de (eenmalig) hogere pensioenindexatie door de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Tijdens de Vierhoek is gesproken over de mogelijkheden om de ouderenkorting te verlagen, bijvoorbeeld zodat de mediane koopkracht van gepensioneerden uitkomt op het cijfer als in het basispad (+0,4%). Daarmee wordt de dekkingsopgave kleiner.
- Een verlaging van de ouderenkorting met € 150 levert ongeveer € 300 miljoen op. De koopkracht van gepensioneerden verslechtert dan met ongeveer 0,3%-punt.

- Het is ook mogelijk om de middelen die een verlaging van de ouderenkorting in te zetten voor een objectief partnerbegrip in de AOW. Dit kost ongeveer € 130 miljoen structureel.[1]
- Het verlagen van de ouderenkorting zal op de nodige kritiek stuiten:
  - Een verlaging van de ouderenkorting betekent de facto dat het positieve inkomenseffect van de (eenmalig) hogere pensioenindexatie als gevolg van de pensioentransitie wordt afgeroomd.
  - Daarnaast is in eerdere jaren telkens aangegeven dat het niet logisch is om achterblijvende indexatie door pensioenfondsen met koopkrachtbeleid te repareren. Het gevolg daarvan is dat de inkomens van gepensioneerden de afgelopen decennia ia achtergebleven (zie box cMEV). Dan is het lastig te verdedigen om nu hogere indexering af te romen.

<u>Dekking van de pakketten</u>

- In de pakketten in dit memo is geen rekening gehouden met dekking. Voor dekking kan geput worden uit de lijst in bijlage 2.
- Tijdens de Vierhoek was het verzoek om breed te kijken naar dekking. Daarom is de lijst in bijlage 2 (die was opgenomen in het vorige memo) uitgebreid met een aantal dekkingsopties m.b.t. vermogen en bedrijfsleven (waaronder ewf, vpb en box 2).
- De meeste dekkingsopties werken negatief door in de koopkracht via de inflatie of via de loonruimte. Dit effect wordt pas zichtbaar bij de MEV, wanneer het CPB alle maatregelen uit de gehele besluitvorming doorrekent (inclusief de maatregelen die aan andere tafels worden besproken). De kans is groot dat sturen op een mediaan van 0,0% in de augustusbesluitvorming alsnog tot een negatieve koopkrachtontwikkeling zal leiden bij de MEV.
- Hoe groot het indirecte effect van dekkingsopties op de koopkracht is, hangt overigens af van het soort dekking: een btw-verhoging werkt bijvoorbeeld aanzienlijk sterker door dan een vpb-verhoging.

[1] Op korte termijn vallen de kosten van de maatregel hoger uit (namelijk € 185 miljoen), dit loopt af in latere jaren naar € 130 miljoen structureel.

Bijlage 1: Budgettaire gevolgen pakketten, in prijzen 2026 in mln. euro's
De budgettaire bedragen vanaf 2028 zijn voorlopig

Pakket B1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Totaal	**-1.502**	**-1.502**	**-1.502**	**-1.502**	**-1.502**	**-1.502**

Pakket B2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 180 euro	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416	-1.416
Totaal	**-1.416**	**-1.416**	**-1.416**	**-1.416**	**-1.416**	**-1.416**

Pakket B3

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Verlagen TES en TTS met 0,3%-punt	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508	-1.508
Totaal	**-1.508**	**-1.508**	**-1.508**	**-1.508**	**-1.508**	**-1.508**

Pakket C1.1

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Arbeidskorting (alle knikpunten) verhogen met 70 euro	-535	-535	-535	-535	-535	-535
Totaal	**-2.037**	**-2.037**	**-2.037**	**-2.037**	**-2.037**	**-2.037**

Pakket C1.2

+ = saldoverbeterend	2027	2028	2029	2030	2031	Struc
Volledige toepassing tcf in 2027	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502	-1.502
Verlagen TES en TTS met 0,15%-punt	-757	-757	-757	-757	-757	-757
Totaal	**-2.259**	**-2.259**	**-2.259**	**-2.259**	**-2.259**	**-2.259**

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Bijlage 2: Dekkingsopties

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Fiscale regelingen – Laag vpb-tarief							
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.210	3.154	3.098	16.050	3.043
Vpb harmoniseren op 25% (nu 25,8%)	1.897	1.841	1.785	1.730	1.674	8.927	1.618
Verhogen lage Vpb-tarief 21,1% (nu 19%)	1.191	1.161	1.130	1.100	1.070	5.652	1.040
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	1.095
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	579	572	565	558	2.860	551
Fiscale regelingen – Omzetbelasting							
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	1.032	258
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	200	50
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	296	74
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	1.712	428
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	160	40
Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	7.124	1.781
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	908	227
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	36.712	9.178
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	7.652	1.913
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	32	8
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	5.444	1.361
Fiscale regelingen - Overig							
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	371
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2720	777

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3216	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek*	0	0	212	207	202	621	188
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	168	42
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	572	205
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	21	7
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	16	4
Afschaffen bosbouwvrijstelling	0	0	34	34	35	103	35
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling	0	168	168	168	168	672	168
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	25	51	171
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	458	229
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	47	123	58
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	40	8
Afschaffen doorschuifregelingen aanmerkelijk belang	0	0	179	179	179	537	179
Vermogen en bedrijfsleven							
Verhogen EWF tot € 1.350.000 met 0,05%-punt*	428	445	442	450	458	2.223	544
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 100.000 in vier stappen, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning							
w.v. saldo	*185*	*736*	*1.023*	*1.457*	*1.360*	*4.761*	*14*
w.v. kader	*11*	*27*	*49*	*81*	*81*	*248*	*81*

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum	struc
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 100.000, inclusief afschaffen uitzondering eigen woning							
w.v. saldo	*2.676*	*6.922*	*-25*	*-45*	*-64*	*9.464*	*24*
w.v. kader	*169*	*169*	*169*	*169*	*169*	*845*	*169*
Verhogen box 2 tarief lage schijf	139	139	139	139	139	695	139
Verhogen box 2 tarief hoge schijf	149	149	149	149	149	745	149
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	153
Moderniseren forfaits in schenk- en erfbelasting	0	153	153	153	153	612	153
Verlagen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)*	184	184	184	184	184	920	184
OVB doorstromers van 2 naar 2,1%	86	86	86	86	86	430	86

* Rechtstreeks effect koopkrachtcijfers. Overige maatregelen lopen waar relevant mee in de inflatie. Voor de raming is uitgegaan van het budgettaire effect ten opzichte van het basispad exclusief koopkrachtpakketjes. Het uiteindelijke budgettaire effect hangt af van het gekozen pakket.

Bijlage 3: Memo Stapelingsanalyse n.a.v. motie Stoffer c.s. en motie Lahlah c.s. en relatie tot koopkrachtbesluitvorming

Aanleiding

- Met twee moties heeft de Tweede Kamer gevraagd om een analyse van de effecten van maatregelen uit het coalitieakkoord.
  - Motie Stoffer c.s. verzoekt om voorafgaand aan alle voorgenomen maatregelen in de sociale zekerheid en zorg de gevolgen daarvan voor kwetsbare groepen in kaart te brengen.
  - De motie Lahlah c.s. verzoekt het kabinet om het Nibud te vragen een doorrekening van de kabinetsplannen voor diverse voorbeeldhuishoudens te maken, waarbij de stapeling van maatregelen op zowel sociale zekerheid als in de zorg worden meegenomen.
- Dit memo licht toe wat de relatie is met de koopkrachtbesluitvorming voor 2027. De toelichting bevat een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van de analyse.

Kernpunten

- Voor deze 'stapelingsanalyse' heeft een werkgroep van VWS en SZW:
  1. Inkomenseffecten in beeld gebracht met microdata van het CBS. De analyse biedt meer inzicht in de groepen die een negatief inkomenseffect ondervinden van de maatregelen in de zorg en sociale zekerheid, welke maatregelen hieraan het meest bijdragen en welke maatregelen vaak met elkaar stapelen.
  2. Met voorbeeldhuishoudens (persona's) specifieke en/of veelvoorkomende situaties van stapeling uitgelicht. Hierbij is uitgegaan van alleenstaande huishoudens, omdat de effecten hier naar verwachting het grootst zijn.
- Van diverse maatregelen staat de exacte invulling nog niet vast en kennen een verschillende invoeringstermijn. Om tegemoet te komen aan het verzoek uit de Kamer is een technische invulling gekozen. In de analyse is het structurele effect gepresenteerd waarbij de maatregelen gelijktijdig ingaan opgesteld. In de praktijk zullen de diverse maatregelen verschillende jaren ingaan en nog nadere ingevuld worden, waarbij de analyse gebruikt kan worden.
- Daarnaast heeft het NIBUD voor de voorbeeldhuishoudens berekend of zij voldoende besteedbaar inkomen overhouden voor de noodzakelijke uitgaven.
- De stapelingsanalyse maakt inkomenseffecten zichtbaar die niet goed zichtbaar zijn in de koopkrachtplaatjes, omdat:
  - Sommige maatregelen betrekking hebben op kosten en niet op inkomen. In de reguliere koopkracht landt dit in de inflatie (een klein effect voor iedereen) en niet in de besteedbare inkomens van huishoudens (een groter effect voor specifieke huishoudens).
  - De stapelingsanalyse focust op groepen huishoudens die met meerdere maatregelen te maken krijgen. Dergelijke specifieke groepen zijn meestal niet zichtbaar in de mediane koopkrachtcijfers. Eigenlijk wordt ingezoomd op de staarten van de koopkrachtverdeling.
  - Koopkrachtbesluitvorming richt zich doorgaans op maatregelen in één jaar (zoals nu op 2027). De stapelingsanalyse bevat maatregelen in 2027, 2028, 2029 en 2030, en toont juist hoeveel huishoudens de komende jaren te maken krijgen met een cumulatie van maatregelen. Het eventuele terugdraaien van maatregelen uit de stapelingsanalyse heeft daarom geen impact op de koopkracht van 2027, met één uitzondering:
    - De verhoging van het eigen risico (de stapelingsanalyse laat zien dat de inkomenseffecten hiervan beperkt zijn) staat in het basispad wel in 2027 en is ook onderdeel van het koopkrachtbeeld.
- De directe interactie tussen de koopkrachtbesluitvorming voor 2027 en de stapelingsanalyse is beperkt en hoeft niet gelijktijdig besproken te worden. Alhoewel alleen het eigen risico in het basispad staat voor 2027, is besluitvorming ook op korte termijn nodig voor eventuele aanpassing voor maatregelen met een latere ingangsdatum, maar waar wel op korte termijn onomkeerbare stappen gezet dienen te worden om de beoogde invoeringsdatum te halen.

Toelichting

Scope

- Tabel 1 toont de maatregelen die zijn meegenomen in de analyse. Niet alle maatregelen konden meegenomen worden in de microdata-analyse (schuingedrukt in tabel), bijvoorbeeld omdat de data niet bestaan, of dat maatregelen alleen betrekking hebben op nieuwe instroom. Daarom is voor o.a. de invoering van de eigen bijdrage in de Jeugdwet en maatregelen op de WW in aanvulling op de maatregelen die in de microdata zijn meegenomen met de 'persona's' het effect van stapeling in beeld gebracht.
- Er zijn middelen gereserveerd om de impact van de maatregelen op de meest kwetsbaren te reduceren.

Tabel 1. Maatregelen in de stapelingsanalyse
(schuingedrukt is niet meegenomen in de microdata-analyse)

Ingangsjaar	Maatregel	Budgettair effect (struc in mld)
2027	Verhogen verplicht eigen risico	-1,1
	Pakketmaatregel geneesmiddelen	*-0,1*
2028	*Trancheren verplicht eigen risico*	*-0,2*
	Verlagen vermogensgrens zorgtoeslag naar heffingsvrij vermogen	-0,3
	Invoeren inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015	-0,3[2]
	Afschaffen fiscale regeling aftrek specifieke zorgkosten, inclusief tegemoetkoming specifieke zorgkosten	-0,6
	Invoeren eigen bijdrage Jeugdwet	*-0,3*
	Afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten	-0,3
	WW: Duurverkorting (2028)[3], aanscherping referte-eis (2030), vertraagde opbouw WW en 80% uitkeringshoogte in de eerste twee maanden (2030)	*-1,3*
	Selectie van geneesmiddelen uit het basispakket	*-0,2*
2029	Invoeren eigen bijdrage wijkverpleging	-0,2
	Huishoudelijke hulp uit Wmo 2015 met vangnet	-0,4
	Verlagen maximum dagloon met 20%	-0,8
2030	*Afschaffen IVA-uitkering*	*-1,2*

Belangrijkste uitkomsten

- De stapelingsanalyse geeft in feite inzicht in inkomenseffecten die niet goed zichtbaar zijn in koopkrachtplaatjes.
- Circa 4,3 miljoen huishoudens krijgen in de jaren 2027-2030 te maken met negatieve inkomenseffecten door één of meer maatregelen op het terrein van de zorg en sociale zekerheid.
  - De maatregelen in het zorgdomein stapelen relatief vaak met elkaar.
  - Maatregelen op zorg én sociale zekerheid stapelen minder vaak met elkaar, met uitzondering van de maatregelen in het eigen risico.
  - Onderstaande tabel 2 toont een overzicht van de frequentie van inkomenseffecten, welke huishoudens hiermee te maken krijgen en welke maatregelen het meest bijdragen.
- De statische inkomenseffecten die uit deze analyse volgen zijn voor sommige huishoudens fors. In de praktijk kennen de maatregelen verschillende invoeringsjaren, waardoor de effecten voor huishoudens niet in één keer op zullen

[2] Dit betreft de uitname van middelen uit het Gemeentefonds. De maatregel levert naar verwachting in totaal € 390 miljoen op.
[3] De inkomenseffecten van de duurverkorting van de WW treden pas op vanaf 2029.

treden. In de vormgeving van een aantal maatregelen is rekening gehouden met draagkracht. Dit komt ook naar voren uit de analyse.

- Bij de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage (IVB) in de Wmo 2015 worden de lage inkomens ontzien en landen de grootste effecten bij de hoge inkomens. Dit geldt ook voor de eigen bijdrage in de jeugdwet.
- De verlaging van het maximale dagloon betreft voornamelijk huishoudens vanaf het derde inkomenskwintiel.
- Het negatieve inkomenseffect van de maatregel in de zorgtoeslag landt bij huishoudens met box 3-vermogen in combinatie met een lager inkomen.
- In sommige gevallen is beperkte doeltreffendheid en doelmatigheid reden tot het afschaffen van een regeling. Dit geldt voor de aftrek specifieke zorgkosten.

Tabel 2. Frequentie en oorzaak inkomenseffecten

Cumulatief inkomenseffect	**Huishoudens**	**Maatregelen / doelgroep**
0 tot -1%	3,4 mln	Vooral veroorzaakt door indexatie en verhoging van het eigen risico, in combinatie met een verlaging van de zorgpremie.
-1% tot -5%	0,6 mln	De maatregelen verschillen per huishouden.
Meer dan -5%	0,3 mln	Dit betreft vooral gepensioneerden en lagere inkomens met zorgkosten en uitkeringsgerechtigden in de WIA met een middeninkomen. Grote inkomenseffecten bij gepensioneerden met lage inkomens komen door: ▪ het schrappen van de huishoudelijke hulp uit de Wmo 2015; ▪ de verlaging van de vermogensgrens in de zorgtoeslag; ▪ de afschaffing van de aftrek specifieke zorgkosten. Grote inkomenseffecten bij uitkeringsgerechtigden met een middeninkomen komen door: ▪ het verlagen van het maximum dagloon. Dit heeft inkomenseffecten van -4,4% in doorsnee en uitschieters tot -15%. ▪ In mindere mate ook het afschaffen van de aftrek specifieke zorgkosten, het schrappen van huishoudelijke verzorging in de Wmo en de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015.

Nibud-rapportage

- Naar aanleiding van de motie Lahlah heeft het Nibud voor een aantal relatief veelvoorkomende voorbeeldhuishoudens getoetst of er voldoende besteedbaar inkomen overblijft voor noodzakelijke uitgaven.
- De inkomenseffecten voor de doorgerekende persona's zijn divers. Procentueel gaat het om inkomensdalingen van 0,9 tot 18,7 procent van 2027-2030.
- Voor het merendeel van de persona's blijven de *minimaal noodzakelijke uitgaven* betaalbaar, met de nuance dat er geen sprake moet zijn van meerkosten.
- Als rekening wordt gehouden met gemiddelde meerkosten van chronisch zieken, dan zien we dat de *minimaal noodzakelijke uitgaven* bij de persona's met een laag inkomen niet betaalbaar zijn, en de maatregelen voor grotere tekorten zorgen. Dat is zonder rekening te houden met gemeentelijke regelingen en de enveloppe voor chronisch zieken van 350 miljoen.
- Voor huishoudens met een hoger inkomen volstaat het niet om alleen te kijken naar de *minimaal noodzakelijke uitgaven*. In de analyse heeft het Nibud getoetst of de uitgaven nog betaalbaar zijn, uitgaande van een hoger uitgavenniveau (*normuitgaven*).Ook voor hogere inkomens met een arbeidsongeschiktheidsuitkering zorgen de maatregelen ervoor dat de betaalbaarheid (*op basis van de normuitgaven*) in het geding komt.

Ministerie van Financiën

TER BESPREKING
Aan
de leden van de politieke vierhoek

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Algemene Fiscale Politiek

Persoonsgegevens

Datum
25 augustus 2026

Notanummer
2026-0000349724

Bijlagen
geen

nota

Fiscale regelingen augustusbesluitvorming 2026

Aanleiding

De motie Dassen[1] is aangenomen in de Kamer en roept op om ondoeltreffende en ondoelmatige fiscale regelingen af te schaffen of aan te passen en de opbrengsten daarvan in te zetten om de lastenverzwaring op arbeid te verminderen.

Bespreekpunten

Is de vierhoek akkoord met de invulling van motie Dassen conform tabel 1?

Toelichting

- Motie Dassen "verzoekt de regering opties uit te werken waarbij de voorgenomen belastingverhoging op arbeid verminderd kan worden via dekking in het afschaffen of versoberen van ondoelmatige en ondoeltreffende fiscale regelingen, en deze met de Kamer te delen voor de Voorjaarsnota." Op 23 juni 2026 is de Kamer per brief geïnformeerd dat het kabinet de mogelijke beleidsopties tijdens de augustusbesluitvorming zal wegen. Hierbij gaat het om de voorgenomen belastingverhoging op arbeid (vrijheidsbijdrage).
- Er zijn op dit moment 55 regelingen die als 'negatief beoordeeld' kwalificeren op basis van de scores in het ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen'.[2]
- Tabel 1 bevat een voorstel om tegemoet te komen aan motie Dassen.
- Daarnaast bevat bijlage 1 een groslijst van negatief geëvalueerde fiscale regelingen. Op grond van het coalitieakkoord zijn mogelijke aanpassingen op het terrein van de eigenwoningregeling en de bedrijfsopvolgingsregeling buiten beschouwing gelaten.
- De invulling van de motie Dassen moet in het geheel gewogen worden. Dit kan ook onderdeel uitmaken van de bredere herziening van het belasting- en toeslagenstelsel.

---

[1] Kamerstuk II 2025/2026, 36 848, nr. 101 (zie hier de digitale versie).
[2] Dit betekent dat de regeling ten minste voldoet aan één van de volgende criteria:
- de reden tot overheidsingrijpen ontbreekt (vraag 1 toetsingskader fiscale regelingen);
- beoordeeld als niet doeltreffend is;
- beoordeeld als niet doelmatig is;
- beoordeeld als zeer complex is voor de uitvoering, of;
- beoordeeld als zeer complex is voor de gebruikers.

Tabel 1. Voorstel invulling motie Dassen

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Afschaffen verlaagde btw-tarief op luchtballonvaart	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen willekeurige afschrijving starters	0	0	2	4	8	2032
Afschaffen startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	0	0	1	1	1	2032
Afschaffen verlaagd accijnstarief voor kleine brouwerijen	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen bosbouwvrijstelling (incl. 5 miljoen terugsluis naar natuurbeheer)	0	0	29	29	30	2068
Totaal	**0**	**4**	**36**	**38**	**43**	

Bijlage: overige opties negatief geëvalueerde fiscale regelingen

- Onderstaande lijst bevat de fiscale regelingen waarvan beleidsmatige aanpassing niet bij voorbaat is uitgesloten op grond van het coalitieakkoord of die tegen het oogmerk van de motie om de lasten op arbeid te verminderen in gaan. In het coalitieakkoord is bijvoorbeeld opgenomen dat de eigenwoningregelingen en de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) niet worden aangepast. Dit is een aanvulling op tabel 1.
- Veelal betreft het beleidsopties zoals geschetst in het ambtelijk rapport 'Kansen voor lagere tarieven en beter beleid' volgen[3]. De lijst met maatregelen is verder aangevuld met uitkomsten van recentere evaluatieonderzoeken.
- Voor alle beleidsopties is er van uitgegaan dat ze worden meegenomen in het Belastingplan 2027.
- De invulling van de motie moet in het geheel gewogen worden.

Tabel 2: Overige beleidsopties in het kader van de motie Dassen.

In mln € prijzen 2026	2027	2028	2029	2030	Struc.	Struc. in
Maatregelen in de loonheffing, inkomsten-, en vennootschapsbelasting						
Afschaffen dienstverband vrijstelling	0	42	42	42	42	2028
Giftenaftrek inkomstenbelasting uniformeren	54	54	54	205	205	2030
Afschaffen reisaftrek OV	0	0	7	7	7	2029
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	188	2034
Afschaffen willekeurige afschrijving zeeschepen	0	4	4	4	4	2028
Afschaffen natuurgrondvrijstelling	0	2	2	2	2	2028
Afschaffen cultuurgrondvrijstelling	0	168	168	168	168	2028
Afschaffen landbouwvrijstelling	0	0	9	17	171	2068
Verhogen lage Vpb-tarief per 1% punt (sleutel)	586	579	572	565	551	2032
Verlagen per 1% mkb-winstvrijstelling (sleutel)	184	184	184	184	184	2027
Maatregelen in de omzetbelasting[4]						
Afschaffen Btw verlaagd tarief kappersdiensten	0	258	258	258	258	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief herstelwerkzaamheden	0	50	50	50	50	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schoonmaken woningen	0	74	74	74	74	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief schilderen, stukadoren, en behangen	0	428	428	428	428	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief isolatiewerkzaamheden	0	40	40	40	40	2028

[3] Kamerstuk 36800 IX, nr. C.
[4] De opbrengst van btw-maatregelen in 2028 is waarschijnlijk lager door anticipatie-effecten. Afhankelijk van de maatregel kan die verlaging worden beperkt door het treffen van overgangsmaatregelen

Afschaffen Btw verlaagd tarief geneesmiddelen en (medische) hulpmiddelen	0	1.781	1.781	1.781	1.781	2028
Afschaffen btw verlaagd tarief kamperen	0	227	227	227	227	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	0	9.178	9.178	9.178	9.178	2028
Afschaffen Btw verlaagd tarief restaurant- en cateringdiensten	0	1.913	1.913	1.913	1.913	2028
Afschaffen btw vrijstellingen componisten, schrijvers en journalisten	0	8	8	8	8	2028
Verhogen lage btw-tarief per 1% punt (sleutel)	0	1.361	1.361	1.361	1.361	2028
Maatregelen in overige belastingen						
Afschaffen uitzondering zuivel en soja in verbruiksbelasting	0	0	0	229	229	2030
Stapsgewijs afschaffen verlaagd motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	284	521	710	864	632	2035
Afschaffen eenmalig verhoogde vrijstellingen schenkbelasting voor kinderen	0	0	36	40	58	2033
Afschaffen assurantiebelasting vrijstelling bredeweersverzekering	8	8	8	8	8	2027

Politieke vierhoek 25 augustus – Scenario's box 3

Aanleiding

Op 19 juni jl. is een Kamerbrief verzonden waarin mogelijke aanpassingen voor box 3 worden aangekondigd. In de politieke vierhoek zijn 4 scenario's voor box 3 besproken. Scenario 1 en 4 worden nogmaals besproken.

Bespreekpunten

1. Naar welk scenario gaat de voorkeur uit van de leden van de vierhoek?
2. Hoe moet de derving die voortvloeit uit het voorkeursscenario gedekt worden?

Toelichting

- Op dit moment vindt behandeling van de Wet werkelijk rendement (WWR) plaats in de Eerste Kamer. De wet moet per 2028 ingaan en is opgenomen in het basispad. Daarvan zijn geen budgettaire gevolgen omdat de WWR is opgenomen in het basispad.
- Op 19 juni zijn beide Kamers geïnformeerd over mogelijke aanpassingen aan de WWR om het maatschappelijke en politieke draagvlak te vergroten. In de brief wordt aangegeven dat de Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd zal worden over de aanpassingen binnen WWR en de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting.
- Eventuele aanpassingen aan de WWR gaan gepaard met uiteenlopende gevolgen en moeten worden opgenomen in een novelle die meeloopt met het belastingplanpakket. Indiening van de novelle op Prinsjesdag is alleen mogelijk als er uiterlijk op 28 augustus a.s. over de novelle wordt besloten. Bij besluitvorming op 31 augustus heeft de Raad van State te weinig tijd om voor Prinsjesdag een advies te kunnen uitbrengen. Indiening van de novelle bij de Tweede Kamer is dan minimaal één week na Prinsjesdag.
- Ook de doorontwikkeling naar een vermogenswinstbelasting gaat gepaard met budgettaire gevolgen. Hieronder worden verschillende scenario's voorgelegd met de daarbij behorende consequenties.

In de hierna opgenomen tabel treft u de budgettaire gevolgen van de verschillende scenario's. Daarna de beschrijving van de gevolgen in bredere zin van de beide varianten.

Raming

- De ramingen zijn geactualiseerd met de meest recente beschikbare gegevens.
- Voor de tegenbewijsregeling geldt dat de kosten ervan zijn gestegen door (i) een hogere toename van het vermogen dan eerder voorspeld, (ii) een lagere woningwaardeontwikkeling voor 2027 (relevant voor belastingjaar 2028) en (iii) door het feit dat het OWR-formulier geïntegreerd is in de aangifte, waardoor het makkelijker is om tegenbewijs in te dienen.
- Daar staat tegenover dat het aantal ontvangen tegenbewijzen voor de jaren t/m 2024 vooralsnog achterblijft bij de raming voor die jaren. Dat is verwerkt door een afslag op de raming te nemen. Bovenstaande assumpties zijn verwerkt in de nieuwe raming.

	In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
1	**Scenario 1: Novelle met verbeteringen WWR**							
1.1	Carry back 1 jaar	-1.387	-1.145	-594	-409	-3.535	-4.379	-14
1.2	Doorschuifregeling echtscheiding & huwelijk	-2	-4	-6	-7	-19	-66	0
1.3	Aanpassing definitie startups & scale ups	-73	-50	-42	-34	-199	-297	0
1.4	Groen beleggen*	-100	-100	-100	-100	-400	-800	-100
1.5	Doorschuifregeling NSW-landgoederen	-1	-2	-2	-3	-8	-29	-13
1.6	Vrijstelling NSW-landgoederen	-8	-9	-9	-10	-36	-85	-20
1.7	Partiële belastingplicht alleen box 3	-12	-12	-12	-12	-48	-96	-12
	Saldo (maximaal bedrag 1.1 t/m 1.7)	-1.582	-1.320	-763	-572	-4.237	-5.723	-146
1.8	Sleutel verlagen tarief met 1%-punt	-257	-257	-257	-257	-1.028	-2.056	-257
1.9	Sleutel verhogen heffingsvrije resultaat met €100	-69	-69	-69	-69	-276	-552	-69
4	**Scenario 4: VWB uitbreiden 2028, volledig 2030**							
	VWB (vastgoed + effecten)	-4.311	-2.592	-1.940	-1.536			-90
	Globale inschatting VWB overige bezittingen			-376	-271			-10
	Saldo	-4.311	-2.592	-2.316	-1.807	-11.026	-15.624	-100

*Invoering groen beleggen per 2028 vereist al budget in 2027 van ca 50-100 mln.

Scenario 1: Novelle met aanpassingen wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3, met besluitvorming over vermogenswinst volgend jaar

- In de kamerbrief van 19 juni zijn een 7-tal mogelijke aanpassingen plus 2 parameterwijzigingen in kaart gebracht. Deze kunnen tezamen of afzonderlijk ingevoerd worden. Er moet politiek gewogen worden welke wijzigingen in dit scenario gewenst zijn.
- Een aantal aanpassingen interacteert met de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting – de budgettaire gevolgen van een carry-back of een doorschuifregeling voor huwen en scheiden zijn bijvoorbeeld anders bij een volledige vermogenswinstbelasting.[1] Deze interactie is niet verwerkt in tabel 1.
- Indien in deze kabinetsperiode nog de overstap naar vermogenswinst moet worden gemaakt, dient daartoe uiterlijk in het voorjaar van 2027 te worden besloten. De derving die daaruit voortvloeit is cumulatief circa €13 mld. t/m 2035.
- Belangrijkste voordeel: Per 2028 geldt voor iedereen werkelijk rendement. De kritiek op het huidige stelsel (forfaits en tegenbewijsregeling) wordt weggenomen. Namelijk:
    - onbelast blijven van hoge rendementen (belasting is nu gemaximeerd door het forfait van 6%). Dit leidt tot een aanzienlijke budgettaire derving;
    - tegenbewijsregeling stuit op weerstand van met name vastgoedbeleggers, omdat de tegenbewijsregeling is gebaseerd op vermogensaanwas en vanwege het ontbreken van een verliesverrekening en kostenaftrek.
- Belangrijkste nadeel: Dit neemt de fundamentele kritiek op de vermogensaanwasbelasting bij sommige stakeholders nog niet weg. Er blijft onduidelijkheid bestaan of en wanneer een overgang naar een volledige vermogenswinstbelasting plaats gaat vinden. Besluitvorming en uitwerking over de route naar vermogenswinst kan in dit scenario volgend jaar volgen. Omdat besluitvorming later volgt is invoering VWB per 2030 is in dit scenario niet haalbaar.
- Over de maatregelen 1.1 tot en met 1.5 en 1.7 doet de Belastingdienst uitvoeringstoetsen. De voorlopige conclusies zijn dat de aanpassingen inpasbaar zijn, maar wel zullen leiden tot verdringing in het ICT-portfolio van een aantal procesverbeteringen die gepland staan in 2029. Deze procesverbeteringen zijn belangrijk voor de dienstverlening aan burgers.
- De aanpassingen uit de novelle en met name de introductie van de carry back per 2029 vergt een grote inzet op het gebied van ICT. Daarnaast vragen de maatregelen in de novelle een extra formatie van ruim 95 FTE. De voorlopige achterwaartse verliesverrekening wordt niet door IV-ondersteund en vraagt dus veel handmatig werk.

Scenario 4: VWB in de WWR uitbreiden per 2028

- In dit scenario wordt in de WWR de vermogenswinstbelasting per 2028 uitgebreid naar alle financiële instrumenten (aandelen, obligaties, opties etc.). In 2030 wordt de overstap gemaakt naar een volledige vermogenswinstbelasting voor alle vermogensbestanddelen.[2]
- Belangrijkste voordeel: met onroerende zaken en financiële instrumenten geldt zo snel mogelijk vanaf 2028 voor het overgrote deel van het vermogen in box 3 een vermogenswinstbelasting.
- Belangrijkste nadeel: Consequenties voor de inpasbaarheid van andere trajecten en alleen maakbaar mits beperkingen in de uitvoering hieronder worden geaccepteerd.
- Vereiste is dat de kamerbehandeling voorspoedig is, dat betekent uiterlijk 31-12-2026 door beide Kamers aangenomen.
- Maakbaarheid per 2028 is mogelijk. Als VWB zou worden ingebouwd in het IV-systeem op een volledige en juiste wijze, is dit niet mogelijk per 2028 vanwege beperkingen in het IV systeem. Om toch een zo snel mogelijke invoering mogelijk te maken, betekent dit dat moet worden voortgebouwd op de architectuur van de WWR, en zijn er vanuit de tijdsklem beperkingen aan wat er maakbaar is voor de jaren 2028 en 2029. Er kunnen niet voldoende invulvelden worden ingebouwd waardoor (een deel van) de gegevens bij elkaar worden samengeteld in het laatste invulveld, wat een beperking van toezicht en handhaving betekent.
- Inpasbaarheid van box 3 vraagt veel capaciteit. Dit heeft de volgende consequenties voor andere trajecten:

[1] Bij een vermogenswinstbelasting heeft carry back een kleiner budgettair beslag doordat alleen gerealiseerde vermogensontwikkeling in aanmerking wordt genomen, waardoor minder vaak sprake is van verliezen. De doorschuifregeling bij huwen en scheiden krijgt juist een groter budgettair belang.
[2] Directe cryptobeleggingen, verzekeringsproducten en lijfrentes, vorderingen en schulden (voor zover geen financieel instrument), 'overige' vermogensbestanddelen zoals roerende zaken ter belegging en banktegoeden in vreemde valuta.

    - De BAZ kan niet per 2030 (dit geldt voor scenario's 2, 3, 4), de BAZ loopt tenminste één jaar vertraging op.
    - De afbouw van de Aftrek specifieke zorgkosten kan in deze variant volgens voorgenomen tijdpad.
    - Voor de verzachtingen in de Novelle is minder rationale bij het zo snel mogelijk overgaan naar VWB. Deze verzachtingen zijn ook deels niet langer inpasbaar.
    - Ruimte voor eventuele toekomstige wensen voor de komende jaren neemt af. Met deze beperkingen, gaat dit scenario niet ten koste van de vernieuwing (Cool:Gen)
- Gegevensaanlevering door ketenpartners (banken etc.) aan de belastingdienst is per 2028 niet mogelijk. De vooringevulde aangifte van box 3 gegevens is voor 2028 dan ook niet mogelijk. Hierdoor ontbreekt ook de contrainformatie voor toezicht en handhaving waardoor toezicht wordt bemoeilijkt. Ook doet dit een extra beroep op het doenvermogen van burgers. Eerste geluiden van grootbanken zijn dat het wellicht mogelijk is gegevens aan te leveren aan klanten, zodat belastingplichtigen die gegevens zelf kunnen gebruiken voor het doen van aangifte. Het zal echter per bank verschillen in hoeverre ze daartoe in staat zijn.
- Juridisch houdbaarheid: het dragend onderscheid in de huidige WWR tussen vermogensaanwas en vermogenswinst in liquide en illiquide vermogensbestanddelen vervalt grotendeels. Voor de jaren 2028 en 2029 brengt dit een risico voor procedures voor de bestanddelen waarvoor een vermogensaanwasbelasting met zich mee. De benodigde wetgeving is in korte tijd opgesteld. Mogelijk is er volgend jaar reparatiewetgeving nodig.
- Het voorstel zorgt voor een budgettaire derving die gedekt moet worden. Deze derving ligt cumulatief lager dan bij scenario 3, omdat er niet teruggevallen hoeft te worden op de tegenbewijsregeling.
- Tijdpad voor wetgevingsproces is zeer krap. Risico dat reparatiewetgeving nodig zal zijn.

Dekking budgettaire gevolgen van de scenario's

- Op basis van de begrotingsregels van het kabinet zal de budgettaire derving van mogelijke aanpassingen aan de WWR en een doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting moeten worden gedekt.
- De Tweede Kamer heeft bij de motie Bikker/Eerdmans uitgesproken dat dekking voor eventuele aanpassingen aan de WWR zoals de achterwaartse verliesverrekening moet worden gevonden in het brede domein van vermogen.
- In onderstaande tabel worden mogelijke dekkingsopties gepresenteerd (niet uitputtend).

In miljoenen euro (+ is saldoverbeterend)	2027	2028	2029	2030	2031	Cum t/m 2031	Cum t/m 2035	struc
Constructies								
Aanpakken belastingconstructie in de schenkbelasting met papieren schenkingen	153	153	153	153	153	765	1.377	153
Box 2								
Excessief lenen box 2, drempel van € 500.000 naar € 400.000, exclusief afschaffen uitzondering eigen woning								
w.v. saldo	185	479	-2	-4	-5	657	621	2
w.v. kader	11	11	11	11	11	55	99	11
Vpb								
Afschaffen lage vennootschapsbelastingtarief	3.322	3.266	3.201	3.154	3.098	16.041	28.213	3.043
Verlagen schijfgrens Vpb van € 200.000 naar € 100.000 in twee stappen	635	1.191	1.167	1.143	1.119	5.255	9.635	1.095
Inkomstenbelasting								
Verlagen aangrijpingspunt toptarief met € 3.500	1.242	1.242	1.242	1.242	1.242	6.210	11.178	1.242
Overige maatregelen, waaronder fiscale regelingen								
EB belastingvermindering toespitsten op huishoudens	0	0	0	401	395	796	2.314	371
Afschaffen verlaagde btw-tarief op kampeergelegenheid	0	227	227	227	227	908	1.816	227
Stapsgewijs afschaffen kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	194	389	583	777	777	2.720	5.828	777
Afschaffen verlaagde motorrijtuigenbelasting tarief bestelauto ondernemer	285	526	723	880	802	3.216	6.039	648
Afschaffen zelfstandigenaftrek	0	0	212	207	202	6.21	1.387	188

Ministerie van Financiën

Persoonsgegevens

TER BESLISSING
Aan
de minister

Datum
9 september 2026

Notanummer
2026-0000363976

Bijlagen
1. Miljoenennota 2027
2. Kabinetsreactie septem

nota

Afronding Miljoenennota 2027

Aanleiding

De Miljoenennota bevindt zich in de afrondende fase en gaat donderdagochtend naar de drukker. Dit is de laatste keer dat het stuk bij u voorligt. Ten opzichte van de MR-versie van 26 augustus is de besluitvorming verwerkt en zijn het voorwoord en de visuele samenvatting toegevoegd. Tevens hebben wij de concept septemberrapportage van de Afdeling Advisering van de Raad van State ontvangen. Hiertoe is een kabinetsreactie opgesteld.

Beslispunten

- Bent u akkoord met de voorliggende versie van de Miljoenennota 2027?
    - Op dit moment worden de laatste MEV-cijfers verwerkt en vinden de laatste (taalkundige) controles plaats.
- Bent u akkoord met de kabinetsreactie op de septemberrapportage?
    - Deze integreert de Raad van State in de septemberrapportage en het geheel gaat mee met de embargostukken.

Kernpunten

- Na uw akkoord op de voorliggende versie wordt de Miljoenennota op donderdagochtend definitief afgerond en verzonden naar de drukker (uiterlijk 10:00 uur). Voor verzending volgt er nog een laatste check op feitelijke onjuistheden bij P-gv. Vrijdag 11 september om 15.30 ontvangt de Tweede Kamer de embargostukken.
- Inhoudelijke teksten ten aanzien van de technische invulling van de koopkracht (paragraaf 2.3.2) en medeoverheden (paragraaf 2.7.2) zijn nog toegevoegd ten opzichte van de vorige versie.
- Er komt een gezamenlijk set actieve openbaarmaking voor de voorbereiding voor de besluitvorming en de Miljoenennota. Deze wordt voor Prinsjesdag aan u en StasFIN voorgelegd voor akkoord.
- In aanloop naar het politieke horen bij de Raad van State ontvangt u van ons het nader rapport bij het Miljoenennota-advies van de Raad van State, en aanvullende voorbereiding. Het nader rapport gaat niet mee op de embargostukken, omdat het advies bij Miljoenennota niet tijdig gereed was.

Communicatie

De visuele samenvatting en het voorwoord zijn door communicatie met u besproken en nu toegevoegd in de Miljoenennota.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.